

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XX — Број 332
Субота, 10 мај 1958

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

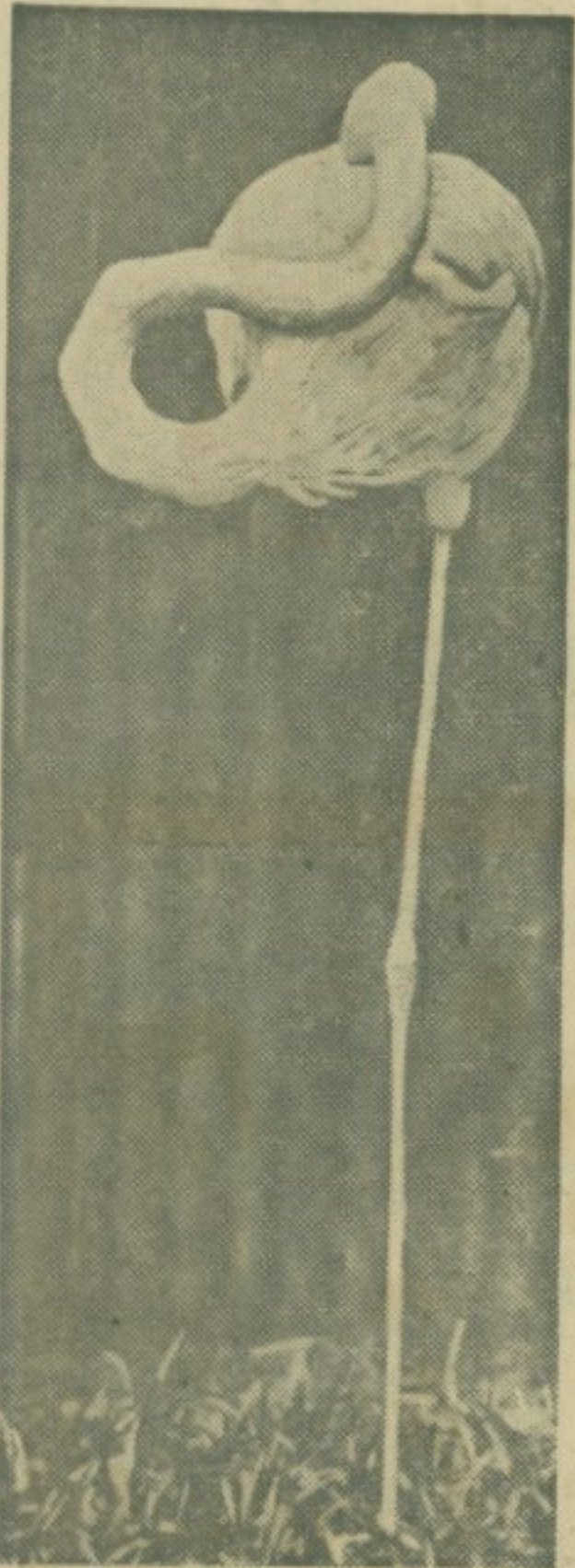
У овом броју:

- ФЛАМИНГО — РУЖИЧАСТА ПТИЦА
- КОМПОЗИТОР СЛАВЕНСКИ КАО АСТРОНОМ
- И МНОГЕ ДРУГЕ ЗАНИМЉИВОСТИ
- СТРИПОВИ:
Хајдук Станко, Паја, Флаш Гордон, Мики и Плутон, Незнани витез, Стари Жућа, Томањак и прича у сликама Од Икара до ракете

ФЛАМИНГО

ружичаста птица

земног Мора. Већ у то доба уништене су све коле приступачне колоније ових лепих птица.

Њихови језици уствари су мале црпке, а кљунови необичне направе. Доња вилица, која код готово свих животиња, као и код човека, може да се покреће, код фламинга је непокретна, а горњи део кљуна покретан. Али, тај горњи део кљуна ипак је доле кад фламинго једе, јер он изврне главу када се храни. Пошто кљун забије у муљ, птица свој дебели језик почне да покреће напред — натраг и помоћу њега, као црпком, да утерује муљ у кљун. Затим се муљ избацује код превоја кљуна, пошто претходно ситни тестерасте зуби задрже шкољчице, црвиће, ситињине водене инсекте, алге, рачице и друго. Дакле, фламингоси мало коме отимају храну, а најмање човеку и никоме не сметају, па ипак нису добро прошли...

Велика тајна

„Срећна времена“ за фламингосе била су онда кад о човеку није било ни помена — пре четрдесет милиона година, кад су Хималаји тек почели да се уздику према небу. Ти праоци данашњих ружичастих лепотица имали су знатно краће ноге, а вероватно су и они живели по целом свету као данас.

Заблуда је да су фламингоси птице тропских предела, јер они живе у Европи, чак до Ленинграда, као и на најјужнијем врху Јужне Америке, затим на Андима до висине од пет хиљада метара, а има их и у Сибиру.

Да би колонија фламингоса одлучила да на извесном месту изведе пилиће, треба да буде на окупу најмање хиљаду — две птице и да их нико не узнемирава. Ако их на делу обале где већ годинама долазе, само једном људи уплаше, или невреме пожрне, ту више никада неће долетети. Због тога се веома дуго

готово ништа није знало о животу тих лепих птица. Нарочито је много нагађања било како женка лежи на јајету — због њених дугих ногу. „Али, почнимо од почетка...“

Женка прво на обали сагради „кулу“ какве и деца на мору праве од песка. Ногама и кљуном она скупља на гомилу песак и муљ и појачава своју грађевину шљунком и каменом. Онда ногама даје гнезду дугуљаст облик, док не добије кулу високу 75 сантиметара, која је или на самој обали или у плићку. На врху је мало удубљење у које женка снесе само једно јаје, на коме ће лежати двадесет осам до тридесет дана.

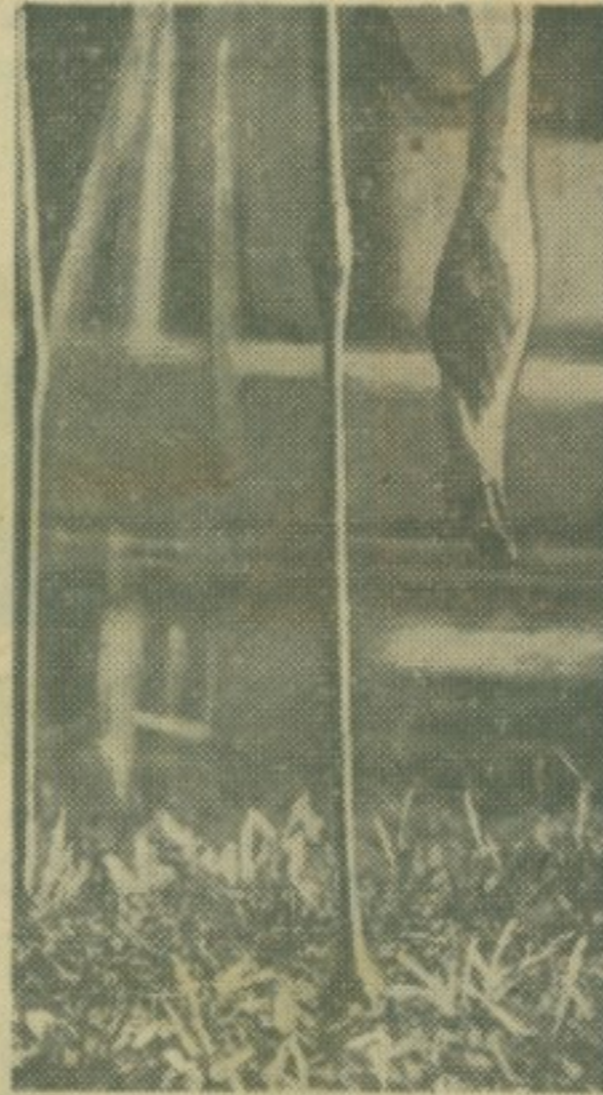
Али како женка лежи на јајету? О томе су се природњаци дуго препирали. Повод за размирице дао је енглески морепловац Вилијем Дампијер, који једновремено био и природњак. Он је 1697 године објавио путопис у коме је изнео своја запажања о природи. Ту, између осталог, помиње и фламингосе и тврди да женке тих птица стоје пред гнездом и само се задњим делом тела ослањају на јаје (слика 1). Вероватно је колонију посматрао са велике удаљености. Како су други природњаци свакако са још веће даљине посматрали фламингосе, та заблуда о њима владала је читаво два века, или тачније 183 године. Тек 1870 опет се јавља белешка о истом „проблему“. Један енглески природњак забележио је да женке леже у гнезду држећи ноге полусавијене испод себе (слика 2). Онда се јавио један други Енглец, тврдећи да несрећне птице седе на својој кули држећи потпуно праве ноге иза себе, што је веома неугодно и бесмислен положај (слика 3). Пошто је поменути и могућност да фламингоси стоје иза гнезда и грудима греју јаја (слика 4), најзад је 1880 године познати природњак Џонстон открио истину пошто је изблиза, својим очима ви-

део како женка фламинга лежи на јајету потпуно неромантично — исто као гуска или кокошка: савије ноге под себе и оне вире иза ње (слика 5). Тиме је „велика тајна“ била решена.

Највећа колонија

Мали фламинго првих дана живота личи на гушче. Он нема дуге ноге и крив кљун као одрасле птице. Две до три не-

деље родитељи му трапају сажвакану храну у кљун. Ако се догоди да птић испадне из гнезда, он ће се прилично вешто сам успузати на своје место, помажући се кљуном и ногама. Већ четвртог дана живота птић се скупљају у јато и тада се више не зна које је чије, па одрасле птице хране прво младунче на које наиђу. Наступи ли каква опасност, малшицаи већ умеју да запливају, а са два до три месеца могу и да се вину у ваздух.

Још пре него што се у првој години живота оките дивним ружичастим перјем, 40 отсто

младунаца угине. А и од одра-слих сваке године страда једна петина. Тако би прираштај био таман довољан да надокнади губитке. Међутим, појединих година, када их нешто омете, фламингоси не изводе птиће, па зато њихов број стално опада.

Највеће насеље фламингоса на свету налази се у Индији, северозападно од Бомбаја. Тамо живи око 250.000 ових птица. Један индски природњак пребројао је 104.758 гнезда, просечно на сваком квадратном метру по једно. Како Индији воле животиње, то колонија има најбоље изгледе да се одржи.

У другом великом насељу фламингоса, у Источној Африци, 1955 године избројано је 50.000 гнезда. Сва остала су много мања. Зна се да постоје бар три у Совјетском Савезу, по једно у Ирану и Француској и више колонија у Америци.

Десетак насеља црвених фламингоса на острвима Средње Америке сада је под строгом заштитом власти. Њихови највећи непријатељи су — авиони. Веома често пилоти надлеђу јаја фламингоса, спуштајући се ниско и плашећи их, да би уживали у призору који се пружа кад хиљаде ружичастих птица узлете. Кад се то понови

неколико пута, птице напуштају ту колонију...

У кавезу

Фламингоси могу да живе и по зоолошким вртovima, и то, као и на слободи, на разним географским ширинама. Али, никада се у сужањству не излегу птићи — бар тако се говорило до пре две године. Сада се мали фламингоси изводе у једном зоолошком врту у јужном Тексасу, у САД. Тајна овог успеха врло је једноставна: зоолошки вртови су раније имали готово искључиво женке, јер се оне, изгледа, лакше лове, а кад је прибављен довољан број мужјака — стигли су и птићи.

Управа сваког зоолошког врта настоји да има фламингосе што тамније ружичасте боје, али они је обично брао губе у кавезима, иако и даље остају потпуно здрави. Испитивања су показала да се то догађа зато што боју за своје перје птице не стварају у телу већ је уносе храном. Огромна већина зоолошких вртова, нарочито оних који нису близу воде, не могу фламингосім пружити њихову уобичајену храну. Покушало се и с вештачким бојама, али без резултата.

Као и све друге животиње, фламингоси су најлешњи у природи, на слободи.

Спутници јављају...

Совјетски спутници омогућили су да се установи да је на великим висинама температура знатно виша него што се досад сматрало. Научници ово тумаче на различите начине: атомским зрачењем Сунца, ултразвучним таласима или електричним струјањима која настају спонтано у јонизованом ваздуху. Све су то засад само хипотезе, које ће бити проверене избицањем нових вештачких Земљиних сателита и ракета. С висином се повећава и космичко зрачење — за око 40% између 225 и 700 километара висине.

ДИРИГЕНТ

и диригентска палица

— преносио је његова упуства удаљеним члановима оркестра. Касније, када су диригенти поново почели да дирижују палицом, стојећи испред оркестра, први виолинисти нису хтели да се одрекну „власти“ па је често долазило до оштрих сукоба. Из тога времена потиче титула „концертмајстор“ која се и данас даје првом виолинисту.

Неколико истакнутих музичара деветнаестог века успели су, најзад, да за диригента о своје право да сам води оркестар и тумачи композиције по својој сопственој замисли. Тиме су и дужности диригента постале веће — више није било довољно да он правилно даје само такт. Читав низ обавеза он мора да испуњава: да савршено чита ноте да би у себи „чуо“ музику коју види написану; да познаје у танчине све инструменте у оркестру; да зна историју музике да би се уживео у дело које изводи и у личност композитора; да има педагошке способности да би управљао колективом. Многи сматрају да је за диригента врло корисно ако претходно проведе неко време као свирач у оркестру.

Да би диригент могао да посвети сву пажњу изражајној страни музике, он често дирижује напамет — без нота на пулту испред себе. У почетку се просто није веровало да је могуће знати напамет читаву партитуру симфоније или опере. Тако, када је Рихард Вагнер на гостовању у Лондону дириговао напамет, Енглези су тврдили да је његов „одлично увежбани оркестар“ свирао

сам, а он је само махао палицом... Данас је дириговање напамет готово уобичајено, а ноте стоје само као потсетник. Највећи диригенти нашег времена истичу се баш својом изврсно меморијом. Артуро Тосканини, највећи диригент свих времена, успео је за једну ноћ да научи напамет читаву оперу.

Диригентска палица временом је постала сасвим мала и лака што је диригенту омогућило слободније и изражајније покрете. Она се више не држи целом шаком, као у прошлом веку, него само са два прста. Неки диригенти су чак потпуно одбацили и њу. Први је то учинио, због једне случајности, руски диригент Василиј Сафонов. Четвртог фебруара 1905, управо када је требало да дирижује на једном концерту у Москви, стигла је вест да је извршен атентат на великог војводу Сергеја. Концерт је морао бити одложен, а кад су се прилике средиле, после неколико дана нигде се није могла пронаћи диригентова палица. „Дириговаћу рукама!“ — решио је Сафонов. Овај нов начин необично се допао и публици и извођачима, а Сафонов је отада па до краја живота дириговао без палице. Тврдио је чак да ће се за кратко време сви диригенти угледати на њега и да ће палица потпуно изаћи из употребе. Али се то није сасвим остварило.

Још један занимљив покушај изведен је у СССР-у кратко време после револуције. Године 1922 основан је оркестар под називом „Персимфанс“

(Первиј симфонически ансамбл) који је хтео да докаже сувишност и самог диригента у извођењу оркестарске музике. Чланови оркестра су студирали партитуру сваки посебно и тако детаљно увежбали своје партије да су могли да свирају и без диригента.

но: чланови овог ансамбла морали су, уствари, сваки појединачно да врше онај посао који диригент обавља одједном за све. Због тога им је било потребно знатно више времена за припремање концерата. Поред тога, оркестар без диригента морао би да се са-

њихови концерти били су оцењени врло похвално. Међутим, после неког времена „Персимфанс“ је престао са радом. Показало се да свирање без диригента није нимало економич-

стоји само од првокласних музичара који знају далеко више него што је сама техника свирања на њиховом инструменту. Тако је најзад и практично доказана вредност диригента.

Негде усред Уганде, у гротлу давно угашеног вулкана, плави се бистро језеро. По њему је полегло непрегледно јато ружичастих птица, које су му измениле боју. Оно је сада пламено као да се сунце спустило у њега.

Десетак птица је прхнуло, затим стотине, па хиљаде. Танки вратови и ноге су им потпуно прави, крила готово црвена и делом црна.

Они ретки људи који су такве призоре имали прилике да виде тврде да мало лепших има на свету.

То је колонија фламингоса, или пламенаца, како се још зову. Налази се, као и увек, на скровитом и тешко приступачном месту где непријатељ ретко стиже.

Пре сто година, пет врста фламингоса, колико их има на земљи, живело је у 132 такве колоније. Сто четири су сачињавале две велике врсте — амерички тамноцрвени и афрички ружичасти, док данас тамноцрвени имају још свега десет колонија, а ружичасти шест.

Прву слику црвенкасте див — птице са ногама као у роде, пачјим прстима и повијеним кљуном, нацртао је пре пет хиљада година човек из каменог доба на зиду једне пећине у Шпанији. И у египатским хијероглифима постоји један знак — упрошћена слика фламинга — који означава реч дрвено.

До недавно, пуних сто година, природњаци су се препирали да ли фламингоси спадају у роде или не, док најзад нису закључили да су те птице сличне гускама. Чак и ваши које их нападају срдне су онима које загорчавају живот гускама.

Фламингова кожа „доноси бесмртност“

Ако се перо фламинга потопи неколико минута у алкохол, оно потпуно побели. На сунцу ружичаста пера брзо избледе — што је уствари велика срећа за те птице јер би их иначе већ одавно ратници носили на својим шлемовима, а жене на шеширима и оне би досад свакако ишчезле с лица земље.

Али било је довољно зло и то што су многи европски народи сматрали да фламингова кожа доноси бесмртност. Због тога су добри морорци и још бољи трговци Феничани носили фламингове коже у Енглеску и мењали је за цинк, у Холандију — где су их давали за њибар и у друге земље. Било је још горе када су римски сладокусци уобразили да су пржени језици фламинга изузетна посласница. На десетине килограма тих језика изношено је на трпезе богатих и моћних, док су тела побјеглих птица загађивала обале Средо-

Невероватне истине

ОБОРИО ШУМУ

Прича се да је неки горосеча из енглеске покрајине Беркшир оборио читаву једну шуму за свега шест часова. Под његовом секиром пало је тада 171 дрво.

му за свега шест часова. Под његовом секиром пало је тада 171 дрво.

Утакмица у љуљању

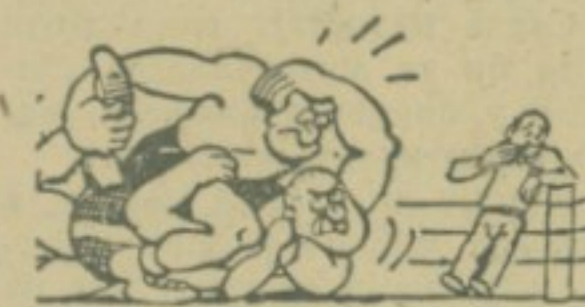
Године 1955 у Канади је била одржана необична утакмица: у љуљању на столицама за љуљање. Том приликом су се

два такмичара без престанка љуљала пуна 52 часа. Утакмица је завршена нерешеним резултатом.

Никад краја

У финалној борби рвача полутешке категорије на Олимпијади одржаној 1912 године,

два рвача борила су се девет часова — и ниједан није изашао као победник.

Ненадмашни говорник

Има људи који воле да говоре. Али, ретко би се нашао човек који би у томе могао да

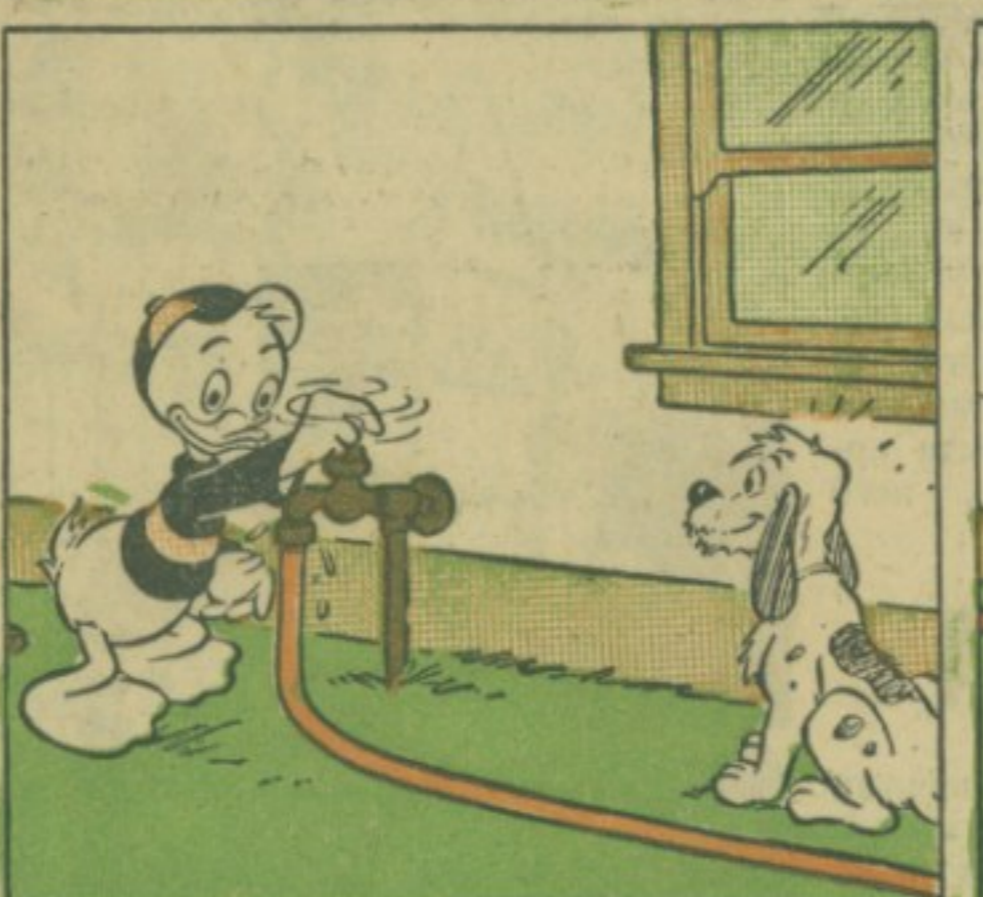
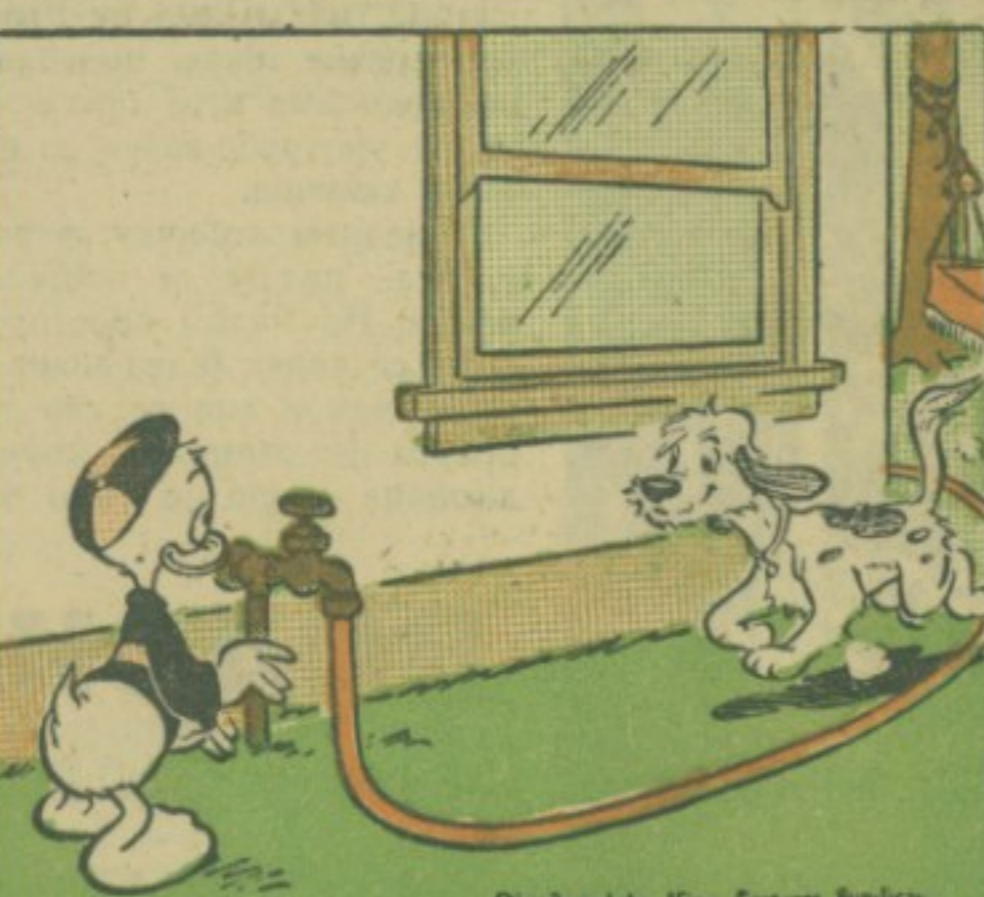
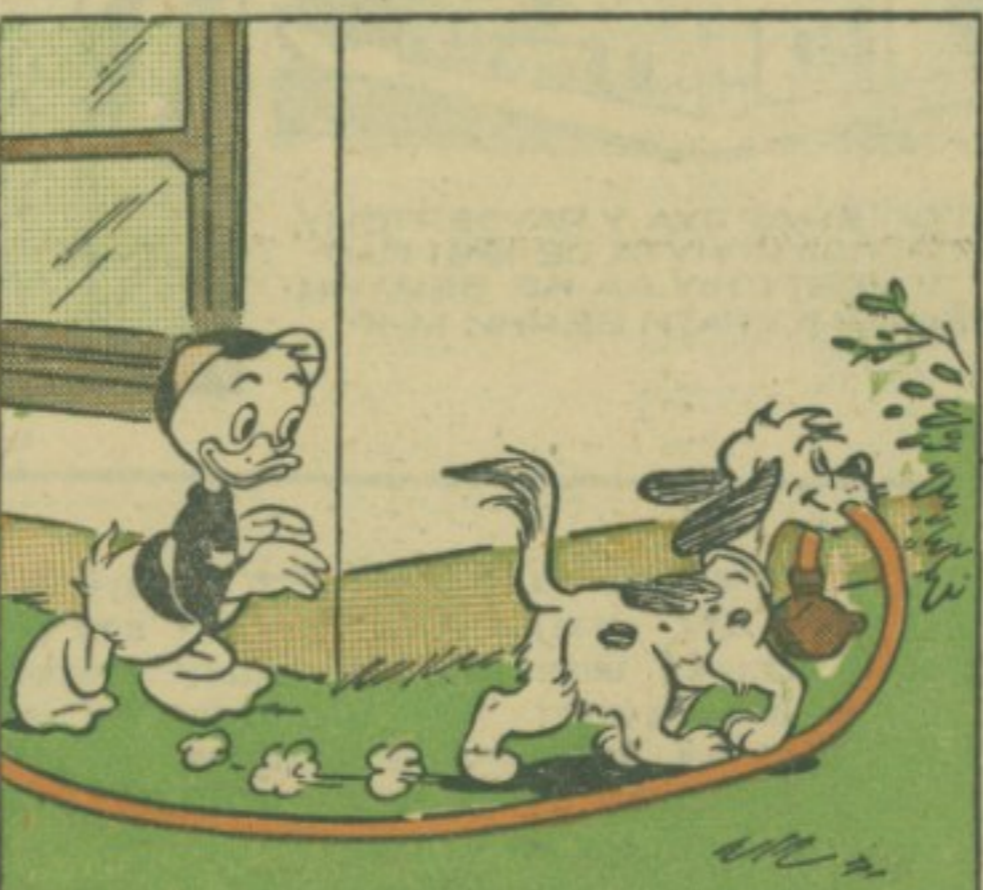
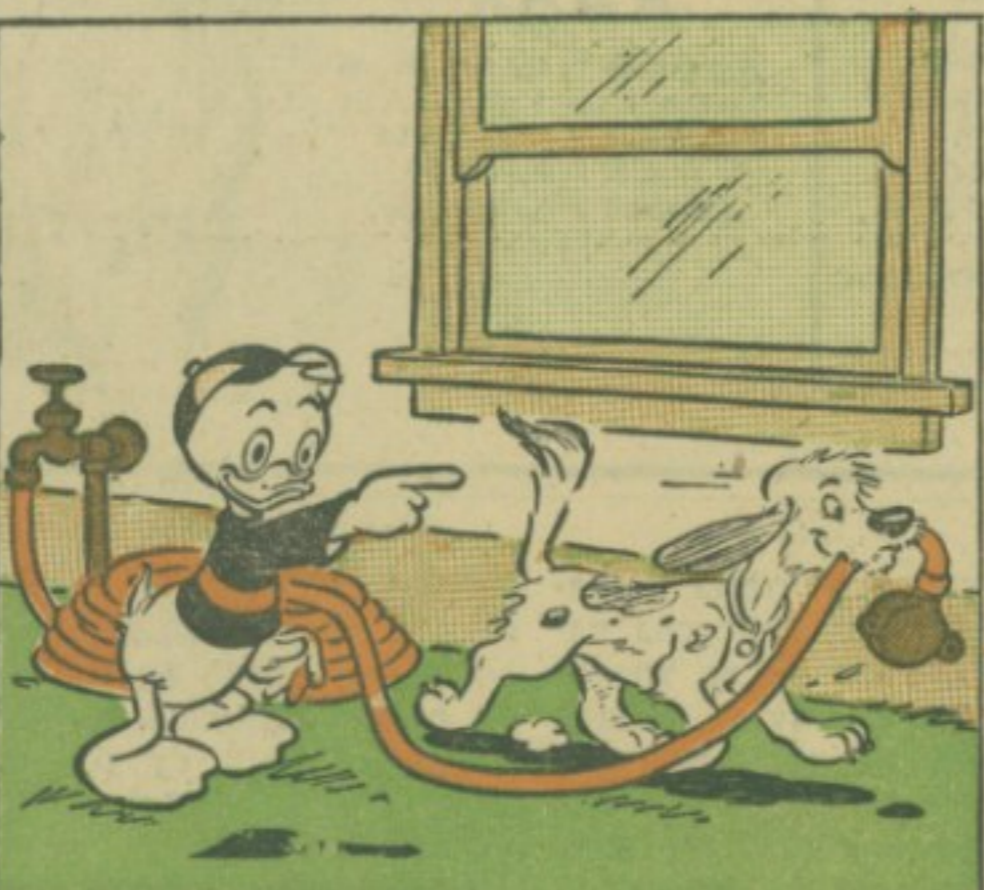
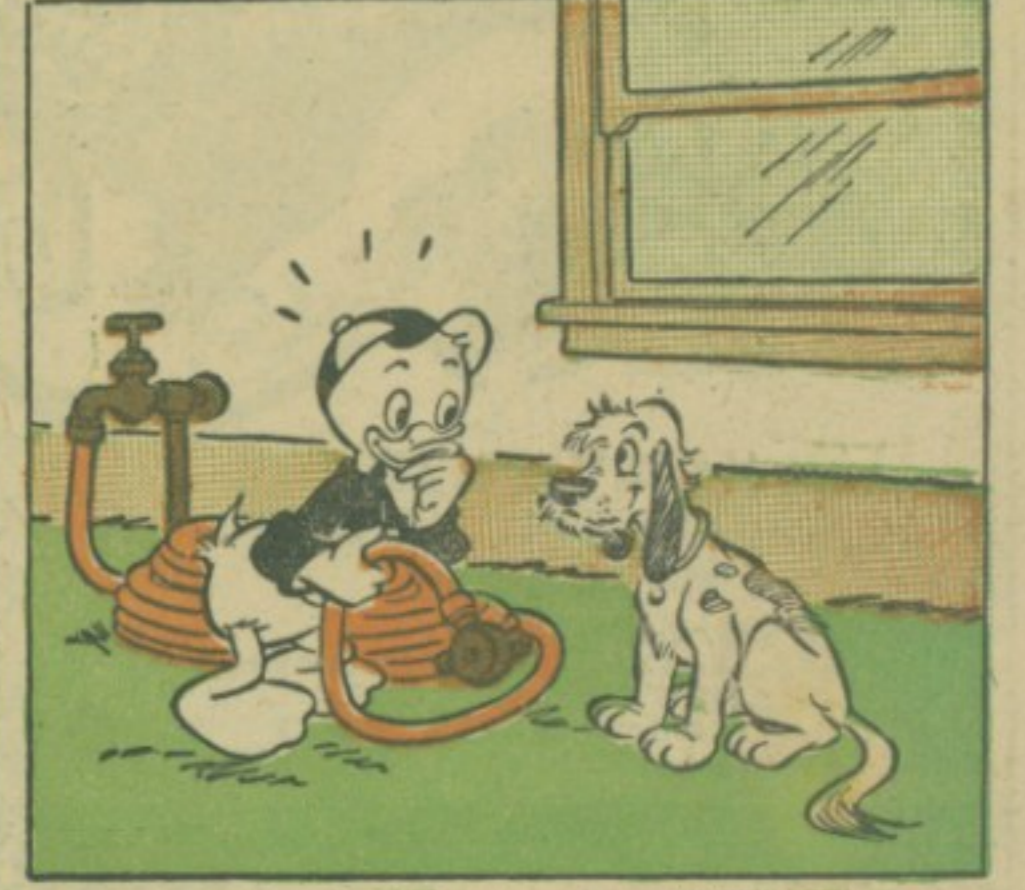
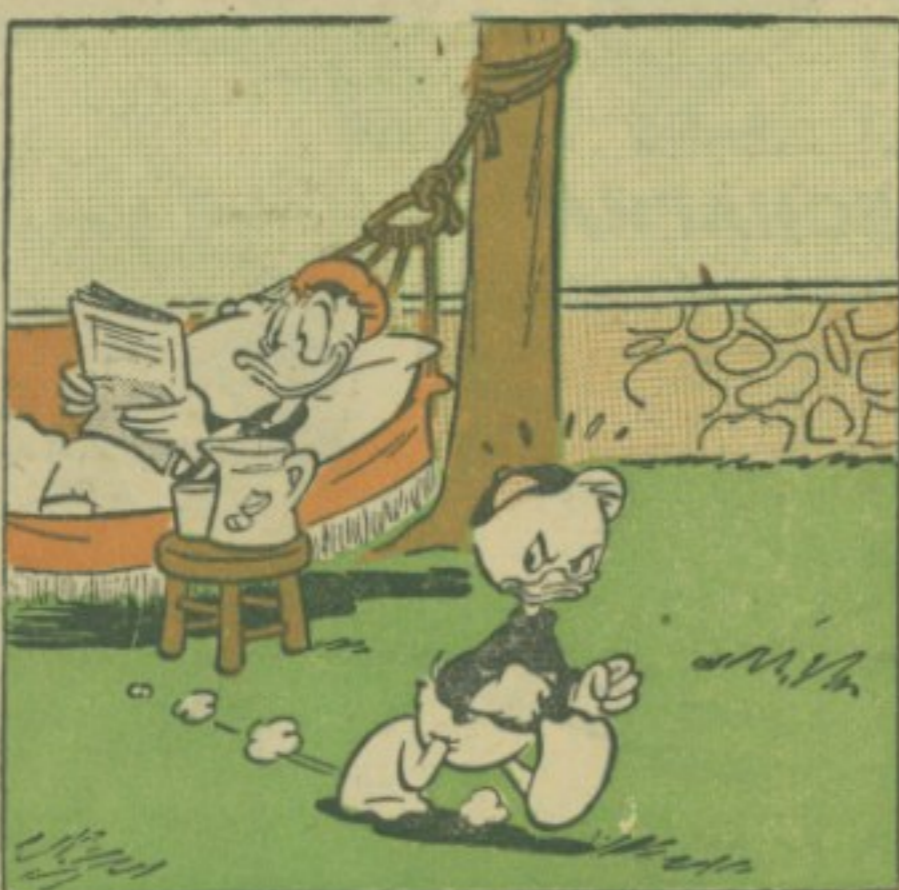
се такмичи с једним Ирцем који је, крајем прошлог века, без престанка говорио 127 часова.

Њему је и под водом добро...

Рекорд у остајању под водом у опреми човека-жабе несумњиво држи један Канађанин француског порекла који је у подводном царству издржао 25 часова и шест минута.

нин француског порекла који је у подводном царству издржао 25 часова и шест минута.

БОЉЕ НИШТА НЕГО НИШТА

У насељима дуж италијанске ривијере, спољни балкони на кућама сматрају се као веома важна ствар. Стога породице које, из економских или других разлога, не могу да начине прави балкон, просто га насликају на фасади, јер сматрају да је боље имати и овакав него никакав балкон.

ТЕЛЕВИЗИСКЕ КАМЕРЕ — ЧУВАРИ ДЕЦЕ

У једном великом хотелу у Флориди гостима стоји на располагању најсавршенији начин чувања деце. Ако гости желе да увече изиђу и децу оставе у постељи, они уз уплату одређене суме, која није мала, добију телевизијску камеру и поставе је код дејих кревета. Ако се дете ноћу пробуди, камера то одмах снима и у просторији где се налазе собарице на екрану се појављује број собе и све што се у њој догађа. Тада собарица одмах одлази да дете понова успава.

Скроман јунак

Једном приликом, док је Марко Миљанов, чувени црногорски јунак и књижевник, боравио у Београду, неки почну да га јавно у очи хвале као неустрашивог витеза, а неко га упита колико је посекао турских глава. Марку је то било веома непријатно. Сав црвен у лицу, он скромно одговори: — Е, браћо моја драга, ја сам по наслеђству још од дјетинства војвода и старјешина, а ви знате да су старјешине за вријеме битке увијек далеко у позадини војске. А из позадине се, богме, не сијеку турске главе. Све оно што се прича о моме јунаштву, то све треба приписати само мојим војницима, мојим дичним Кучима. Они су јунаци, њих је много, а шта сам ја могао учинити са ове двије сухе руке.

Острво на коме се продају имена

Код неких племена на индонежанском острву Балију имена се продају и купују. Они чланови племена који су у животу постигли какав успех сматрају, као уосталом и сви њихови саплеменници, да за ту срећу имају да захвале својим имену, па му зато одређују веома високу цену. Родитељи новорођенчади верују, пак, да ће куповином „срећног имена“ осигурати својој деци успех и срећу у животу и не жале средства да им такво име прибаве. Занимљиво је да домороци Балија сматрају да „срећно име“ не би донело срећу детету ако није дато с пристанком онога ко се тако зове. А како тај пристанак нико не даје бесплатно, имена се — купују.

**ајкула
—
КИТ**

Породици ајкула припада и ова диновска врста која је због своје величине названа — ајкула кит. Неке од ових ајкула достижу тежину од 13.000 килограма, а дужину преко 15 метара. Веома су ретке. Ловили су их око обала Цејлона, Рта Добре Наде, перуанске обале и Флориде.

Ripley's ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

НАЧУДНИЈЕ САМОУБИСТВО У ИСТОРИЈИ

КОМАНУС ЗАРОБЛЕНИ ВОЈ ЈЕДНЕ ПОВУНЕ РОБОВА ПРОТИВ РИМЉАНА. ЗАВРШИО ЈЕ НА ТАЈ НАЧИН ШТО ЈЕ САМ СЕБЕ ЗАДАВИО ГОЛИМ ШАКАМА (130 ГОДИНЕ ПРЕ НАШЕ ЕРЕ)

КАМЕНА РУКА

ГРНА КОРАЛА КОЈУ ЈЕ ИЗ МОРА ИЗВАДИО ЦОЗЕФ БАЊАНЕР ИЗ МИДА МИДА, У ФЛОРИДИ

НАЈСТАРИЈА ПОЗОРИШНА УЛАЗНИЦА ПОТИЧЕ ИЗ 90-Е ГОДИНЕ, А ОСИГУРАВАЛА ЈЕ ПРИСТУП У РИМСКИ КОЛОСЕУМ

ЦРКВА СВЕТОГ ЕДВАРДА У РАУБЕРТОНУ, У ЕНГЛЕСКОЈ, ПОДИГНУТА ЈЕ 1881 КАО СПОМЕНИК, У УВЕРЕЊУ ДА ЋЕ БЕРЛИНСКИ КОНГРЕС ОСИГУРАТИ ВЕЧНИ МИР

БОНАГИЛ

ПРВИ ЗАМАК У ФРАНЦУСКОЈ ГРАБЕН ТАКО ДА МОЖЕ ДА ИЗДРЖИ АРТИЛЕРИЈСКО БОМБАРДОВАЊЕ, ПРОДАТ ЈЕ ПОСЛЕ 308 ГОДИНА ЗА 6.000 ДИНАРА И ВРЕЊУ ОРАХА

ДРВО КОЈЕ СЕ СМЕЈЕ — НАЛАЗИ СЕ У ВРТУ ЦОНАЛИНА ИЗ ЦЕКСОН ХЕЈТСА, У АМЕРИЦИ

ЧЕЛИЧНИ КАБЛ

ДЕБЕО 5 САНТИМЕТАРА ПРЕГРИЗЛИ СУ БЕЛИ МРАВИ У АДЕЛАИДИ (АУСТРАЛИЈА)

ЕДВАРД III ЕНГЛЕСКИ

БИО ЈЕ ПРВИ ВЛАДАР У ИСТОРИЈИ ПРОГЛАШЕН ЗА БАНКРОТА. СТЕЧАЈ ЈЕ ОБЈАВЛЕН 1339 ГОДИНЕ КАД ЈЕ ЕДВАРД III ИЗЈАВИО ДА НЕ МОЖЕ ДА ПЛАТИ ЈЕДАН ДУГ ОД ОПРИЛИКЕ ДВЕ МИЛИЈАРА ДИНАРА

Воденични точак се окретао, по јазу и малом језеру пловиле су гуске и галебови, ветар се играо жутим лименим тасом изнад врта бербернице, кроз отворену карију градоначелникове куће видео се, под настрешницом, фијакер у који као да је кроз неки минут требало да буду, упрегнути коњи...

Све је било ту, читав градић, само су недостајали људи...

Истина, и њих је било на уским градским улицама, али они нису припадали овом чуд

градно је у Норвешкој неки Андерс Сандвиг, дентиста по занимању. Његова идеја брзо се проширила и по другим скандинавским земљама, а нарочито је радо прихваћена у Данској, где су многи људи желели да за нова поколења сачувају стару архитектуру и да прикажу деци како се некада живело у градовима и селима њихове домовине.

Године 1900, на северу од Копенхагена, у месту званом Соргенфри, на огромном простору створено је село-музеј. Не само да су тамо пресељени стари сељачки домови, међу којима је било заиста архитектонских реткости, него

примерци од фајанса итд.

Али, музеј у Орхусу представља ипак најинтересантији подухват. Он посетиоцу пружа многе лепе тренутке, омогућава му да се врати неколико векова у прошлост, да

зује велики пар чизама у једном прозору. Његов сусед часовничар као да је за тренутак затворио радњу и отишао до млинара да купи брашно. И на пошти су затворени капци — дилжанс сигурно неће

земаља. Индиго је био веома скуп и зато се морало пажљиво радити, тако да се употребити свака трунчица. У великим казанима, који су грејани са свих страна, бојене су тканине и после ношене на таван да се суше. Велики дрвени калупи, на којима су изрезбарене разне шаре, поређани су на полицама крај пресе — они су употребљавани за штампање тканина.

У једном собичку, уграђене у зид, налазе се постеле за кафе. На малом простору, на коме се човек једва може смејсти чак и ако се сав згрчи, посута је слама. Власник радионице давао је само то —

тити за помоћ, пошто су лекари били далеко.

Штампарева „црна соба“ још чува старе пресе и ливена, груба слова, а одаја његовог суседа стаклоресца начичкана је од врха до дна огледалима, прозорским оквима у разним бојама, интарзијама стакла у дрвету...

Свида недостају само људи који би те мртве алатке ставили у покрет и оживели једно старо време и обичаје.

У току два летња месеца, у Орхусу, управо у овом музеју, одржавају се претставе на отвореној сцени, у дворшћу једне куће. Глумци из Орхуса играју сваке вечери један од

музеји под

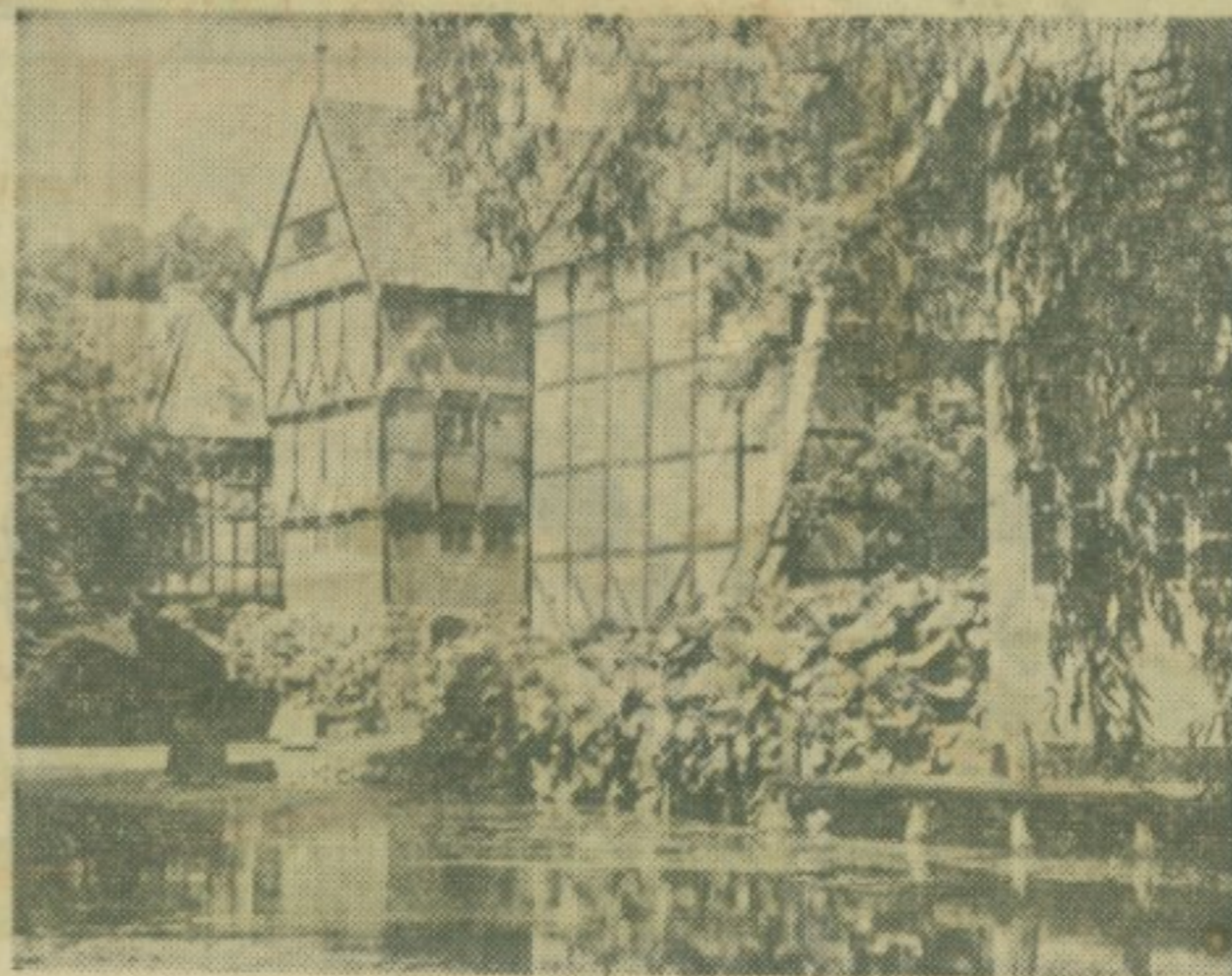
ном насељу. То су били само посетитоци — туристи изблиза и издалека, који су дошли да посете један од најинтересантијих музеја у Данској, смештен у парку града Орхуса.

То је музеј-град под ведрим небом, један од многих у Данској и у Скандинавији уопште, где су почетком овога века људи дошли на идеју да сачувају старе сеоске куће и насеља од пропадања на тај начин што ће их преселити у близину градова и претворити их у музеје.

Прво такво село-музеј са-

су реконструисани и пејзажи из појединих крајева земље. У амбарима близу кућа налази се сав алат који је употребљаван у домаћинству у тоштену кућу неколико векова, као и оруђа за обраду земље, рибарски чамци и прибор.

У унутрашњости домова сачуване су све ствари потребне домаћинству, од намештаја до кухњских посуда, које свака за себе показују ступањ развика занатства и мењање укуса власника. Ту се могу наћи и украсне резбарије, кожни предмети, разни

Поглед на један део музеја под ведрим небом

узна како су људи некада живели у једном малом граду ове северне земље.

Када се са модерне асфалтне улице прође кроз увек отворену капију и поље пошљученом стазом између високих јабланова и платана, изгледа као да се улази у један од многобројних градских паркова у Орхусу. Наједном необичан приказ града, у коме живот као да је за тренутак зауставио, изненади човека. Градске улице поплочане су великим каменовима и посуте жутим песком.

Та варош-музеј са педесетак лепих грађевина, најодбрањенијих примерака старе архитектуре, претставља типичан дански градић петнаестог и седамнаестог века. Највећи број кућа и осталих здања потиче управо из тога раздобља, кад су у градовима цвтели занати. Куће су све у живим, лепим бојама, онако како је некада био обичај да се крече. Ту је пшкарена радња, с перецима и већмама у излогу, пуним цаковима брашна и великим лопатама уз врата пећи. Излози су велики, а састављени су од прозорчића.

Уз пекареву радњу је чизмарска радионица — то пока-

скоро доћи, или је већ можда био и отишао, па и поштар има права мало да продума овог пролећног поподнева.

Градоначелникова кућа је највећа и најлепша у граду. Она је на два спрата, с много прозора, и окречена је белом и тамноцрвеном бојом. Претседници општина били су најбогатији људи у месту. Они су имали и двопречне каруце да би могли да оду до својих имања на крају градића, или да се прошетају до суседног места.

У једној кући налази се музеј занатства. Неколико сати је потребно да се, идући из једне одаје у другу, из подрума на спрат и таван, упозна како су некад радиле занатлије.

Текстилна радионица је најзанимљивија. У њој је приказан читав процес израде и бојења тканина, почев од оних грубих, какве су носили сељаци, до најлепших живописних штофова за угледне грађане. Ту су и две велике гвоздене полулопте у којима се котрљају тешке, исто тако гвоздене кугле. У тим посудама разбијало се грумење индига који је на једрењацима довожен из далеких прекоморских

покриваче су кафе доносиле од кућа.

Друге одаје у згради пружиле су уточиште осталим занатима. Фризерска радионица сачувала је старинске фотеље и прибор за бријање, а у једној витрини налазе се и неки основни хируршки инструменти: нож, клешта за вађење зуба, чашнице за пуштање крви. Сваки берберин морао је да зна нешто и од хируршког посла, јер се у хитним случајевима једино њему могло обра-

неколико комада који су били популарни у Данској између петнаестог и седамнаестог века. Тада за тих неколико часова колико траје претстава, као да се врати живот у овај град-музеј. На сцени се крећу и говоре људи одевени у живописна старинска одела.

Улицама града стално дефиљују посетитоци, највише ђаци и студенти, који на најпреступачнији начин упознају један делић историје своје земље, једно далеко време када се сасвим другачије радило и живело.

Млади старци

Фебруара месеца ове године, у Токију је основана подружница друштва „младих шездесетогодишњака“ који су себи поставили циљ да доживе стоту годину. Међу девизама овог друштва налази се и једна која каже да је живљење без икаквог другог циља сем јела највећи непријатељ дуговећности.

Ово чудно друштво основао је, 1956 године, седамдесетогодишњи Татсуо Морито, декан универзитета у Хиросими, и оно данас броји преко 2.000 чланова, од којих сваки има преко 60 година.

Друштво „младих старца“ има чак и једну подружницу у Америци, у граду Ситлу.

Иста снага

Стручњаци кажу да ако је за једну фабрику која употребљава угљак као погонски материјал потребно 18.000 килограма горива месечно, онда је за атомску фабрику истог капацитета потребно свега седам килограма горива за исти временски период!

Експлодирала планина

Међу многобројним катастрофама које су досад задесиле поједине крајеве света, једна од најчуднијих је свакако она из 1348 године, кад је планина Добрач, у Аустрији, „експлодирала“ и убила више хиљада људи. Експлозију ове планине није изазвао земљотрес и њен узрок научници нису могли да објасне.

Нови изотоп Р-33

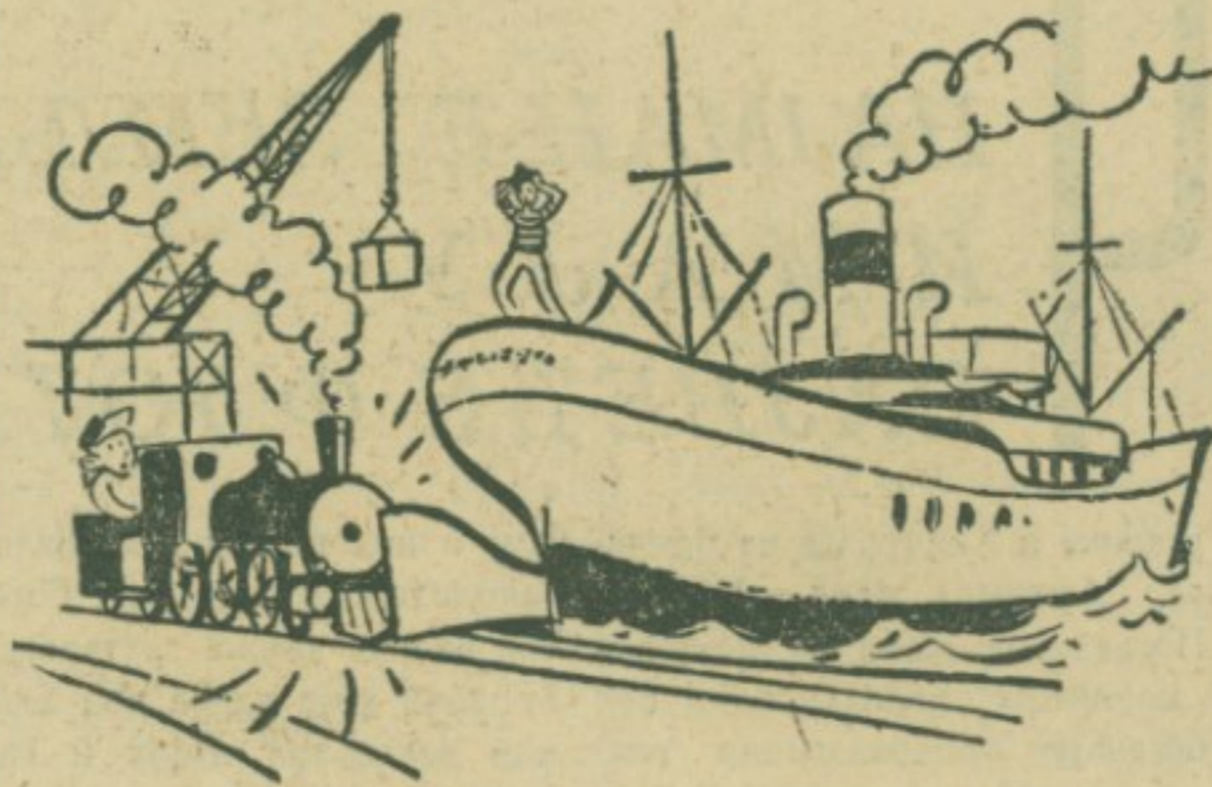
На Институту за технологију у Стокхолму завршено је испитивање једног новог изотопа фосфора — Р-33, који се у чистом стању добија теже него његов претходник Р-32, изотоп употребљаван више од свих осталих. Овај проналазак је двоструко користан. Пре свега, период употребе новог изотопа је 25 дана, док је за Р-32 свега 14 дана; затим, чињеница да сада постоје два изотопа фосфора омогућава двоструко обележавање овог елемента који има велики биолошки значај у организму биљака и животиња.

Када се 19 новембра 1722 године Себастијану Ауенбругеру, сопственику гостинице „Код црног Арапина“, у Грацу, родно сину, сви су у њему видели наследника који ће по очевој смрти наставити да води крчму. Пошто је мали Леополд поодрастао да је већ могао и да ради, отац га је увео као помоћника у гостиницу где је било све више гостију. Али то се младом Ауенбругеру није свидело и он је поред послуживања гостију у крчми, учио и школу коју је са успехом завршио, а доцније и медицински факултет.

више губи звук уколико је мања запремина испуњена ваздухом.
За ту појаву су знали лекари пре Ауенбругера али нису приметили сличност физичке појаве између бурета и грудног коша. У Анатомском институту он је проводио сате и сате убризгавајући лешевима течност да би после тога неуморно перкутовао окрећући их у разне положаје. Ти огледи су му непобитно потврдили методу која се може применити за изналажење границе патолошких промена које се појављују у грудном кошу.
Ауенбругер је перкутовао врховима прстију који су испичвени и састављени један

тен, који је, узгред будиречено примио врло хладно његов проналазак, издао дело у пет књига са око 4000 страна, у коме цитира све дотада познате лекаре (око 500), те је оно сматрано у то време као медицинска енциклопедија.
На једном месту у своме предговору „Новог изума“, Ауенбругер каже да очекује различите критике када изађе пред јавност са својим проналаском. Али прошао је и горе: лекари, са Ван Свитеном на челу, исмејавали су га и говорили да када један гостиничар постане лекар, онда он може да мисли само на звуке бурета и — каква смелост — да сматра и грудни кош човека као бурет! Међутим, Ауенбругер се није освртао на такве потсмехе и прекоре, већ се потпуно предао свом сазнању уверен да је то најбољи и најприступачнији метод којим се може прегледати плућни болесник. Доцније, када су лекари увидели да није најбоље лечење болесника само на основу спољних знакова (испљувак, знојење, дисање, мокраћа) прихватили су перкусију као користан па чак и неопходан метод. А она је уведена потпуно тек онда када ју је Наполеонов лекар Корвизар, који је имао велико искуство и велики ауторитет међу лекарима, препоручио.

Ауенбругер је био практичар а „у медицинском искуству више вреди од размишљања, а размишљање је више од ауторитета“ каже у својој књизи др Дујмушић.
Леополд Ауенбругер је умро у својој 87 години, 18 маја 1809, као племић и велики лекар који је медицину обогатио једним новим врло значајним проналаском за сигурније прегледање болесника и лакше утврђивање од којих болести органа у грудном кошу они болују.

необични

Судар

Око 35.000 трговачких бродова бродују мора и океане. Сваке године седам до осам хиљада бродова „доживи“ неку несрећу, а око стотину тих несрећа завршава се пролашћу бродова. Један од главних узрока несрећа су — судари.

... Једног ведрога децембарског дана 1952 године, на реци Темзи два енглеска пароброда сударили су се у — диму. Пароброд „Елслаг“ пловио је из Лондона низ реку. Њему усусрет долазио је танкер „Есо Глимт“. Између њих, преко Темзе, лежала је широка трака дима који је избијао из димњака једне велике фабрике. Наједном су се оба пароброда нашла у облаку тако густог дима да више један другог нису могли да виде. На танкеру је омета био укључен радиолокатор и брод је успорио кретање. Па ипак, бродови су се сударили и у том судару тешко настрадали. Како се касније показало на поморском суду, оба пароброда кретала су се брзином већом но што је на Темзи прописано. Због хладног времена радиолокатор се споро загревао и на његовом екрану није се могао благовремено одредити положај брода који се приближавао.
... Нешто пре Другог светског рата, у luci италијанског града Бенове дошло је до судара између пароброда и — локомотиве. Један велики прекоокеански путнички брод био је уловљен у луку и стао се приближавати кеју баш кад се маневарска локомотива откачињала од неколико теретних вагона који су

имали да приме товар са приспелог брода. Завршивши свој задатак, локомотива је кренула пругом која је постављена уз саму ивицу кеја. У том тренутку пароброд је баш пристајао својим задњим делом, тако да му је крма дошла изнад кеја и препречила локомотиви пут. Машиновођа, изгубивши присуство духа, није стигао чак ни да повуче кочнице. Локомотива је излетела из шина, а крма пароброда била је тешко оштећена.
... Прошле године у јесен, енглески брод „Кингстон“ враћао се после успешног лова на харинге у матичну луку Хал. Време је било ведро, а море као ретко кад мирно. До обале Енглеске остало је још свега 450 миља. Изненада, јак удар потресао је корито брода, који се у том тренутку накрено и успорио брзину. Први утисак је био да је брод налетео на подводну стену или да се насукao на какав спруд. Али, на капетаново чуђење, брод је наставио поплвибу, само знатно спорије: уместо уобичајених 128 обртаја у минути, елис је постизала свега 117. После неколико секунди зачуо се глас морнара са осматрачнице: „За крмом огроман кит!“
Капетан је касније утврдио да је непажљиви крманоси, заборавивши разговарати с једним од чланова посаде, налетео на кита дугог 30 метара, који је мирно спавао на површини мора. Кад је брод опет пошао пуном брзином, на површину је испловило неколико комада китовог меса који су се били омотали око елисе, због чега се и био смањено број њених обртаја. Да би у матичној luci поверовали у причу о овом необичном судару, капетан је извадио из мора један од ових комада и донео га у Хал.

Сетио се доживљаја

из детињства...

Као млад лекар често се питао на који начин би могао да сазна да ли неко болује од плућних болести. И сетио се једног детаља из детињства: кад год га је отац водио у подрум да наточе вино, он је куцао по бурету да испита да ли га у њему још има и колико. Звук је био различит. Мисао се јавила — да окуша срећу куцањем по грудном кошу болесника и да види хоће ли се и ту чути исто тако неједнаки звуци.
Када му је дошао први болесник, Ауенбругер је почео да га куца по грудима и леђима и стварно је разабрао различите одјеке. Охрабрен тиме он је отада сваког болесника куцао (то се у медицини каже перкутовао) и приметио да у плућима као и у бурету, кад је празно одјекује на сваком месту, а када је пуно утолико

до другог, а болесник се налазио у седећем испруженом или погнутом ставу, јако напет јер је сматрао да „тако затегнути мишићи и кости јаче одјекују“.
У време Ауенбругера а и по сле њега лекари су сматрали перкусију као смешну и некорисну методу. Велику примину она је добила — и без ње се сада не може замислити преглед болесника — тек у време доктора Пиорија који је перкутовао једним прстом о други као што и сада лекари раде.
После седмогодишње праксе у перкусији он је издао дело „Инвентум новум“ (Нов изум) састављено од четрнаест Опажања а готово испод сваког налази се краће или дуже тумачење. У тој књизи Ауенбругер пише само о ономе до чега је сам дошао а не као његов учитељ, чувени Ван Сви-

Пријатељ у невољи

Тим и Рик били су добри пријатељи. Тим, псетанце одличне расе, с педигреом, навикнут на меке јастучиће у салону својих господара, увек очешћане ојачне длаке — што је оличење добре неге — спријатељио се са Риком, псом мелевом и дугатацом, правим „бескућником“.
Иако „богат“, Тим није био горд и зато је своје свакодневне изласке у шетњу најрадије проводио у игри са Риком. Али, једног дана оручила се страшна несрећа на малог Тима. Упркос настојањима најбољих француских ветеринара, неповратно је изгубио вид. За њега је заувек ишчезла светлост, а с њом игра и срећни дани...
У тој својој великој несрећи Тим је нашао снажну потпору и утеху у верном Риковом пријатељству. И данас, годину дана од несреће, Рик свакодневно врши дужност водича свог слепог пријатеља.

НЕ ЗНАНИ

Витез

„СЕДЕО САМ НА КОЊУ НЕПОМИЧАН, КАО ОД КАМЕНА, И ПУСТИО ДА ВИТЕЗ НАЛЕТИ НА МОЈЕ КОПЉЕ...“

БОРИО СИ СЕ, БРАЂЕНЕ, КАО ДАТИ ЈЕ РУКУ ВОДИО НЕЗНАНИ ВИТЕЗ!

САМО МЕ ЈЕ СРЕЊА ПОСЛУЖИЛА, ВИТЕЗЕ ЛИ!

ДОК САМ СЕ ПРИБЛИЖАВАО СЕЛИЦИ И СЕР ЕДВИНУ, КОЈИ УПРАВЉА МОЈИМ НАСЛЕЂЕМ ДОК НЕ ПОСТАНЕМ ПУНОЛЕТАН, ЧУО САМ...

ПОСТАВИЊУ МУ КЛОПКУ, СЕЛИЈА... И ОН ЋЕ У ЊУ УПАСТИ!

НЕЗНАНИ ВИТЕЗ НЕКЕ, ВАЈДА, ДА ПРИМИ ИЗАЗИВАЊЕ И УПАДНЕ У СЕР ЕДВИНОВУ КЛОПКУ!

МОРАКЕ, СЕЛИЈА... ИЛИ ЋЕ НАРОД ИЗГУБИТИ ВЕРУ У ЊЕГА!

НАСТАВИТЕ СЕ

АКО НЕЗНАНИ ВИТЕЗ НИЈЕ ПОСЛЕДЊА КУКАВИЦА, НЕКА ПРОЈАШЕ СУТРА ПРОЗ ШУМУ И САВЛАДА ТРИ ИЗНАЂЕЊА КОЈА МУ ЈЕ ПРИПРЕМИО СЕР ЕДВИН

Либерија, Панама, Хондурас и Костарика долазе у ред држава најмањих по површини и броју становника. Па ипак, њихове трговачке флоте се данас убрајају међу четири од осам највећих на свету.

НАЈМАЊЕ ЗЕМЉЕ ИМАЈУ НАЈВЕЋЕ ФЛОТЕ

ЛИБЕРИЈА

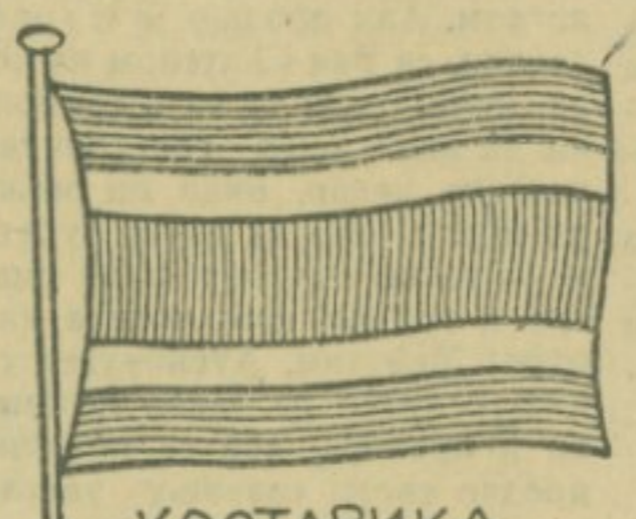
Пре рата и непосредно после њега, Панама је имала трговачку морнарицу од 700.000 тона. Либерија, Костарика и Хондурас готово је уопште нису имале. Данас, међутим ове три минијатурне државе располажу са 12 од укупно 80 милиона тона светске трговачке флоте. А под заставама ове четири мале државе пловине ускоро још 18 отсто бродова који се сада граде. Тако ће четвртина светске теретне флоте припадати њима.

Уствари осамдесет отсто ових бродова који плове са амблемом Панама, Либерије, Ко-

старике и Хондураса не припада људима ових држава. Посреди је једна од највећих „законитих“ подвала којој прибегавају бродовласници различитих земаља — да не би плаћали високе таксе својој држави, и да би још смањили трошкове они експлоатишу једину радну снагу регрутујући је у

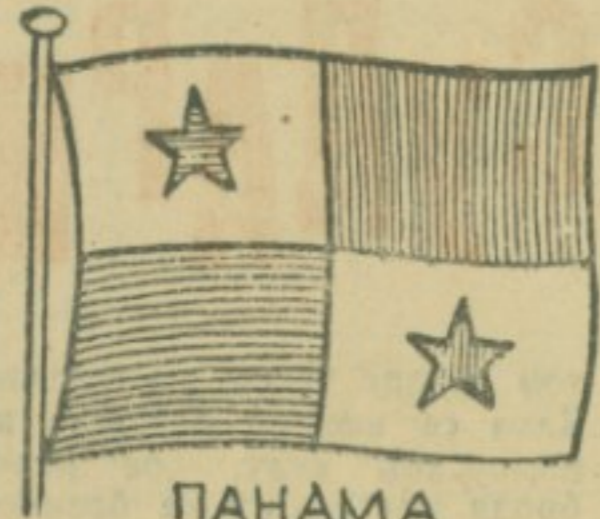
дом и недовољним социјалним законодавством немају. Готово све велике земље захтевају да бродови који плове под њиховим заставама имају и своје матичне луке и седишта управног одбора компаније којој припадају као и да бар 50 отсто акција претставља властитоштво њихових држављана.

довима буду њени држављани. Либерија и Костарика овај процент повећавају на 15 отсто, а Хондурас на 50 отсто. Најзад, ове државе за упис бродова у њихово „држављанство“ наплаћују свега 1 до 1,2 долара по тони и 0,10 долара годишње таксе. У другим државама оне су два до пет пута већ што за бродове од неколико десетина хиљада тона претставља велики износ.

КОСТАРИКА

По власнике може бити неповољна околност што њихови бродови плове под заставама других држава: у случају каквог међународног спора страна земља неће никад штитити њихове интересе како би то чинила њихова, а у недостатку домаће радне снаге могући су чешћи сукоби са синдикатима ових земаља чији се радници надају на њиховим бродовима. Па ипак рачуница богатих бродовласника као што је Грк О. Насис који сам има милион тона бродовља, показује да су ове незгоде безначајне у поређењу са огромном добити.

ПАНАМА

ХОНДУРАС

примитивним и заосталим државама. Сложено социјално и привредно законодавство у развијеним и културним земаљама намеће бродовласницима високе порезе и таксе које оне примитивне с ниским стандар-

Четири поменуте државе не постављају ни један од ових захтева. Панама само тражи да десет отсто морнара на бро-

»Морско чудовиште« терорише бразилијанске рибаре

»магнетична« кржава

Познато је да краве на паши поред траве прогутају и много шта друго, махом случајно. Али, има изузетака. Та ко кржава Емлен, која припада млекарској фарми Ратцерс универзитета, гутала је све на шта је наишла, па и разне гвоздене предмете.

Јуџин Ричи, фармер из Колорада, да би спасао многе краве пронашао је једно средство — снажан магнетски прстен ставља кржавама у нос и на тај начин обезбеђује их од болести коју је ушали назвао „гвождитис“. Овај магнет привуче све гвоздене предмете који се случајно нађу у сену или на ливади док кржава пасе.

Употреба оваквих магнетских прстенова сада је прихваћена на многим фармама

Сједињених Америчких Држава. И сваке вечери фармери радознано очекују шта ће им њихове магнетичне краве донети кући када се врате са паше.

На првој слици види се кржава Емлен са прстеном у ноздрви, а на другој неки од предмета које је она прогутала са сеном.

Појава „морског чудовишта“ почела је да доводи у питање снабдевање Рио де Жанеира морском рибом јер заплашени рибари више неће да излазе на пучину.

Велики је број рибара који тврде да су у последње време видели то чудовиште у водама близу бразилијанског главног града. Према причању очевидца — а њихова машта свакако није играла малу улогу — оно је дуго бар двадесет метара, има јак реп који се завршава шибљом и врат као у жирафе, на чијем се крају налази змиска глава велика као пивско буре. Зелене је боје са црним пегама. Све ово указује на морску змију, о чему је често писано.

Ове приче испочетка нико није примио озбиљно. Хумористи су чудовишту дали име „Адербал“ и оно је постало омиљена тема разних скечева, шала и цртежа у ноћним локалима и шаловитим листовима Рио де Жанеира. Међутим, приче рибара су се наставиле и они су престали да излазе на пучину из страха од сусрета с немани. То се брзо осетило и на пијаци јер је несташница морске рибе постала очигледна.

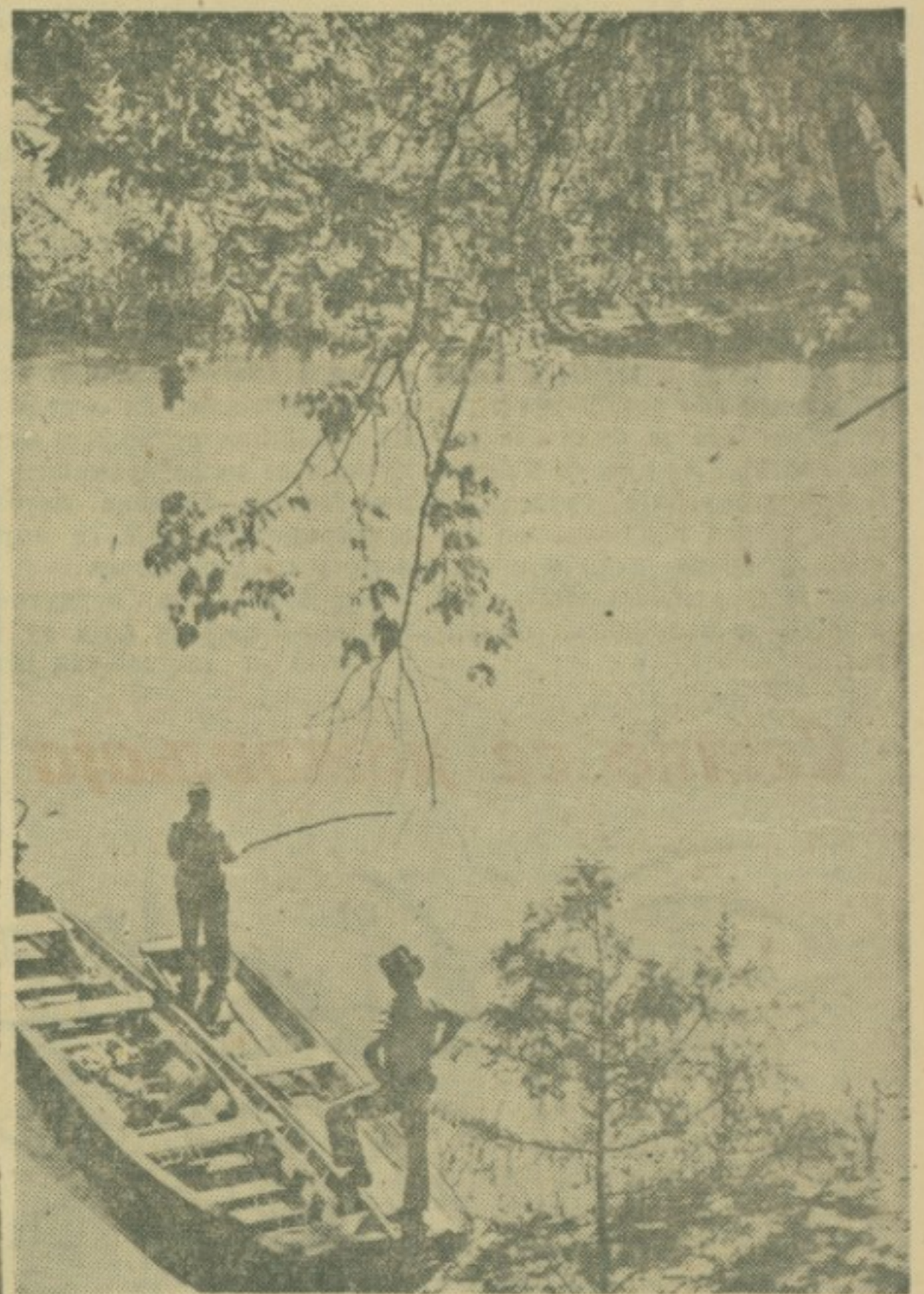
Најзад је полиција решила да интервенише. Патроле у брзим моторним чамцима почеле су да крстаре морем не би ли среде „Адербала“. За тај сусрет спрењени су митра-

љеви, бомбе и динамитски патрони. Полицијце прати једна још већа екипа ловаца, али на сензације новинари и филмски сниматељи.

„Адербал“, међутим, изгледа није расположен да се изложи оружју полиције и камерама сниматеља. Сва досадашња трагања остала су без резултата, а рибари и даље одбијају да пођу у лов.

АСТРОНОМИ НА СПУТНИКУ

Совјетски научник Победносцев сматра да су могућности астрономских испитивања са вештачких сателита много стране. Досадашња посматрања неба помоћу телескопа са Земље, уз увећање само 900 пута, била су више него скућена. Кретања различитих ваздушних струја у атмосфери отежавају посматрање, па су и слике звезда нејасне и разбијене. Међутим, пошто у пределима изнад атмосфере таквих сметњи не може бити, са спутника ће се све видети јасније и десет хиљада пута увећано. На Месецу ће бити приметни и предмети са свега 12 метара у пречнику. Видели би се детаљи на површини Марса, па би тако и питање постојања канала на њему било решено, као и висина његових планина. Даље, могла би да се проучи природа површине Меркура, затим Венере, а такође и опромног Јупитера и Сатурна. Сунце, сликом са међупланетарне станице помоћу рендгенских зракова изгледаће сасвим другачије него што смо навикли да га видимо.

РИБОЛОВЦИ

На слици је приказан предео из далеке земље, као створен за страсне риболовце, а њих има много на свету. Кад их чујете како причају, готово добијете утисак да је то нека посебна „нација“. Какве вам све доживљаје они знају да испричају из свог живота на реци! Оваквих предела има и у нашој земљи свуда где има река. Лен је то спорт: на чистом ваздуху, у шуми и на реци. Свакако је боље ту провести слободно време него у затвореној соби.

»ЦРВЕНОКОШЦИ«

Зар не виђамо сваки дан овако или слично обучену децу? Шта све њихова деџа машта не створи и шта деца не пожелеле да буду: јунаци из народних приповедака и песама, личности из занимљивих прича које чују или виде на филму. Ето, овај старији брат „постало је прави црвенокожац“, а млади дречи и гуши се у сузама. Није га страх од овог „црвеног ратника“, али му је жао што и он није: Око соколово, Сиви вук, Орлово крило или већ неко други, како се све називају поглавице Црвенокожаца.

Да је мали глаучо размислио где нојеви живе, не би се пео из планину. Кад се најзад тога сетио... одлучио је да уместо ноја ухвати птицу кондора и зато се попео на врх планине. Како још није био сасвим будан, оклизнуо се и пао... ерећом, само мало ниже.

ПУМА

Дивље звери и лов на њих увек привлаче страсне ловце, а понекад и фотографе-уметнике. На слици се види пума или кугуар, а неки је називају и планинским лавом. То је опасна звер из рода мачака и има све особине своје породице: окретна је, лукава, снажна. Пума живи на простору од Патагоније (Јужна Америка) до Северне Америке. Воли да се пентра по дрвећу, као што се и на слици види. Али, веровали или не, може и да се припитоми, па иде уз господара као пас. Овај диван и редак призор привукао је пажњу смелог фотографа-репортера. Ово је опасан подвиг, али фотограф није могао да одоли и његов апарат је шкољцуно: пума на дрвету је фотографисана.

ПСИ НЕ СМЕЈУ ДА ПЛАЧУ

У појединим федеративним јединицама САД још су у важности неки веома чудни законски прописи. Тако је, на пример, у Њу Џерсију, једним прописом забрањено псима да плачу!

Веспа за снег

Иако је зима већ прошла, појава првог „ски-понија“ дочекана је са огромним интересовањем.

„Ски-пони“ има мали мотор, прозелер и једну широку смучку на коју је мотор постављен, као и „узде“ за које се смучар држи. Вешт смучар може да постигне брзину од 50 километара на час.

Проналазач ски-понија је Јозеф Никлас из Оберамергауа, у Немачкој. Он сматра да ће ово необично возило у северним земљама стећи висту популарност какву у Средњој и Јужној Европи уживају „веспе“ и моторцикли. Из Канаде, чији је северни део под вечитим снегом, већ су стигле прве поруџбине.

КОМПОЗИТОР

Јосип Славенски као

Док мирни међумурски градић Чаковец ноћу спава спокојним сном, слаба светлост гори у пекарској радионици. То мајстор Шголцер припрема хлеб и друго пециво за следећи дан. Помаже му син Јосип; још дечак. Да би хлеб ујутру био свеж, мора се радити ноћу. Пошто се припреми квасац чека се неко време да он ускисне. Кад се замеси хлеб, опет се чека док на расте, а кад се хлеб стави у пећ остаје само да се с времена на време надгледа. Има дакле, доста слободног времена између ових послова, које отац проводи свирајући на дитри, а син слушајући и, кад је небо ведро, посматрајући небо.

Звезде блистају и трепере у ноћима без месечине, као хиљаде дијаманата на тамноплавом застору неба, чистом без великоварошког дима и прашице, и незасењеном електричном светлошћу. Оне изгледају тако близу!

Пекаров син, који ће се касније прославити као музичар под именом Јосип Славенски, дошао је некако до једног скромног догледа. Посматрајући кроз њега звезде изгледају ближе, има их више а растојања између њих су већа. Па и сенке на Месецу изгледају оштрије и одређеније. Али дечак још хтео да буде звездама још ближе него што му омогућује скромни доглед. У пространом дворништу пекаре расте високи орах. Његове гране пружају се према звездама, безмало да дохвате Месец који понекад као да пролази кроз његову круну. И дечак се пење на дрво са својим догледом, наивно верујући да ће са његовог врха све боље видети, јер је одатле за неколико метара ближи. Тако је почело интересовање Славенског за звезде и науку која се њима бави и остало је будно кроз цео његов живот.

Године пролазе, а 1910 је чак и значајна — појављује се на небу Халејева комета. Славенски има 14 година и већ је прочитао доста астрономских књига, а кроз руке му је прошло више различитих догледа. Комета, величанствена и сјајна, дуга репа, треба да се појави пред зору и само на кратко, док под зрацима Сунца које се рађа не избледи. Славенски би прогледао целу ноћ само да се не би успавао, јер зна да ову комету више никада неће видети, а није сигурно ни да ће се појавити нека друга оволиких размера и сјаја. Пошто му мајка не дозвољава да остане целе ноћи будан, а будилника у кући нема, он се довија. Кришом од мајке уноси увече у своју собу петла и овај га својим кукурицањем буди тачно кад треба. Тако је појаву комете могао пратити од почетка.

Касније у Вараждину, као млад човек, Славенски је волео да дискутује са својим вршњацима о разним проблемима, али нарочито о онима који су у вези са астрономским и физичким појавама. И у Београду, кад се већ проучуо као композитор, док се његова дела изводе не само

у нашој земљи већ и у иностранству. Славенски тражи инспирацију, као што је сам причао пријатељима, врло често баш ноћу, док посматра звездано небо. Астрономија и музика биле су у њему чврсто повезане, испреплетане. Када би се заморио од компоновања, Славенски би излазио на прозор или балкон, уперив би дурбин у небо, и у огромним небеским просторствима налазио одмор и нове идеје.

Увек је имао по неколико мањих дурбина, неке је и сам направио од стакала за наочари. Место цеву употребљавао је старе картонске кутијнице. Када је дурбин дуг толико да се не може држати у руци, он прави и постоље за њега и то од пулта за ноте. Славенски никад није имао довољно новца да купи неки већи инструмент. Пред крај живота имао је на расположењу један доста велики дурбин, са добрим објективом, али сасвим примитивно склепан. Ипак је њиме био веома задовољан; лепо је видео Јупитерове сателите, Сатурнов прстен, многобројне двојне звезде и неке маглине. Осматрачица је била његов балкон али се увек жалио што одатле има мали видик, па понекад мора да чека месецима док нека планета или звезда не прође оним делом неба који је приступачан његовом дурбину.

Своју љубав према лепотама неба Славенски је волео да преноси и на друге. Пријатеље који би му дошли у посету увече, водио је до свог

АСТРОНОМ

дурбина и каткад им до касно у ноћ показивао занимљивости неба, опширно објашњавајући каквих све необичних и величанствених појава има у васнони. Није му измакла из вида ни васпитна вредност астрономије. Када је једном на улици наишао на групу дечака који су се тукли и гађали камењем, пришао им је и показао их да побу с њим да им покаже нешто што докле никада нису видели. Заинтересовани, дечаци су пристали. Одрео их је право својој кући. Причао им је о лепотама неба, телима која се на њему виде, огромним по размерама, топлини, густини, сјајности и броју а онда им дозволио да погледају кроз дурбин. Славенски је тако лепо причао, да су дечаци очарани оним што су видели и чули, данима после сами долазили да гледају кроз његов дурбин и молили га да им још прича. Живећи стално у свету испуњеном акордима и звездама,

Славенски је морао доћи на мисао да повеже музику и астрономију. То је и учинио. Прва веза била је његова композиција „Хелиофонија“, која је као нека ода Сунцу. На овом делу је радио дуги низ година, бирајући само трепутке нарочитог расположења, зато баш што му је оно било нарочито блиско. „Хелиофонија“ је писао, као што је више пута нагласно, само за себе, уносећи у њу сву своју душу и сву љубав према музици и астрономији.

Другу везу између музике и астрономије Славенски је налазио у извесној сличности звучних и светлосних таласа, јер су, каже он, утрљау бичасти таласи и космички зраци само извесан број октава изнад звучних. Ове идеје почео је разрађивати последњих година живота, сматрајући да се повезаност музике и астрономије може обрадити у једној новој грани науке — астро-акустици.

Двобој с туљаном

Туљани су безопасне животиње и никад не нападају људе који се налазе у води. Тако бар сматрају припадници и рибари на чимим обалама има туљана. Али, ево шта у свом писму упућеном једном совјетском научно-популарном часопису пише инжењер-океанолог В. Жирнов:

„Тај необични случај збио се 25 јула 1957 године, на педесет до шездесет метара од обале острва Кулали које се налази у југоисточном делу северне половине Каспског Мора. Било је око подне. Наш брод стајао је са спуштеним лангером, а на неких петнаест метара од њега купао се наш механичар Јури Керимов. Дубина на том месту није била велика: три до четири метра. Ближило се време ручке и због тога се већи део посаде налазио на палуби. Неочекивано, лево од брода изронила је из воде глава једног туљана. Животиња је, брзо пливајући, прошла на неких десет метара од брода и зачас се створила у близини Керимова; чак га је у пролазу мало очешала. Затим је туљан нестао под во-

дом а кад је поново изронио — напао је Керимова.

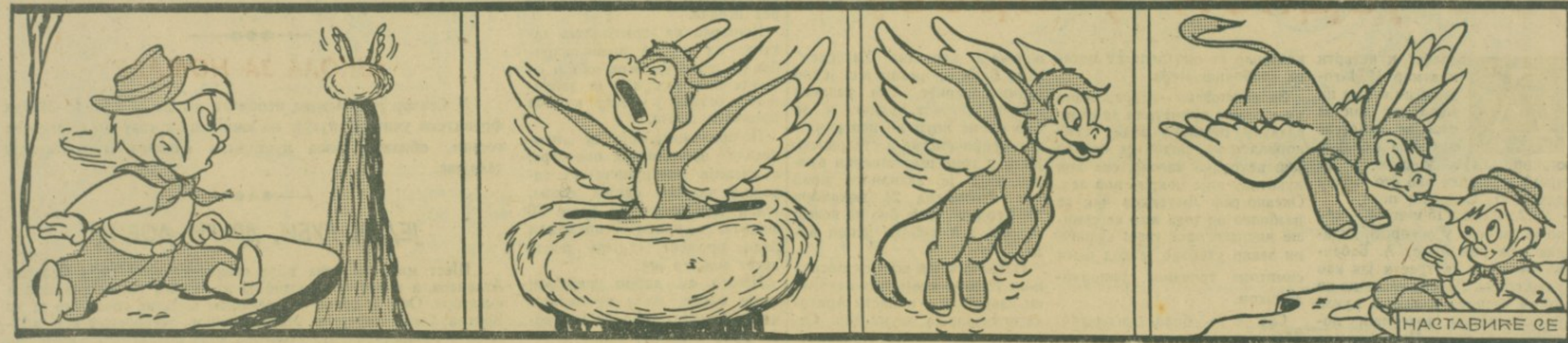
Напад је био толико неочекиван да је Керимов инстинктивно почео да се брани песницама. То је, очевидно збунило туљана и он је поново нестао под водом. Али, већ после два-три секунда ратоборна животиња зграбила је своју жртву за леву ногу, одмах изнад стопала. Механичар је крикнуо од бола и стао да дозива у помоћ. Готово у истом тренутку с брода је спуштен чамац за спасавање. Иако је извлачење механичара из воде трајало свега неколико секунди, туљан је за то време успео да му се поново приближи и да га уједе за палец на десној ноzi. После тога нападач је ишчезао у води али је поново изронио и стао да прати чамац на отстојању мањем од пет метара. Један од морнара ударио га је веслом, што је туљана још више раздражило. Заборавивши урођени страх од људи, он је сад пливао уз сам бок брода све док га нису убили из ловачке пушке.

Настрадао механичару морала је бити указана лекарска

помоћ, а убијени туљан извучен је на палубу. Био је то мушјак дуг 80 до 90 сантиметара и тежак око четрдесет килограма. Преглед његових унутрашњих органа показао је да је животиња потпуно здрава и да нашем механичару не прети никаква даља опасност.

Овај необичан случај напада туљана на човека веома нас је заинтересовао. После извесног времена, у једној књизи из наше бродске библиотеке наишли смо на причу неког природњака у којој он описује сличан догађај који се збио у близини Дербента. По мишљењу тога научника, такав напад туљана на човека који се купа објашњава тиме што је животиња била бесна; њу је, највероватније, ујео бесан шакал у тренутку кад се на сувом, трапава и несналажљива, грејала на сунцу.

Таква претпоставка потпуно је могућна. Али, „наш“ туљан није био бесан, што је установљено прегледом. Као што се види, случајеви напада туљана на човека, мада веома ретки, нису потпуно искључени.

И тада је открио једно заиста чудно гнездо.

Шта је то у њему? Да ли да верује својим очима? Не, овакво нешто не постоји!

Очи га ипак нису варале: пред њим је било — летеће магарице!

И не неко наморасто и тврдоглаво, какви су магарици иначе, већ веома љупко...

СТАРИ ЖУЕА

ЖИЛ ВЕРН

ЈОШ ЈЕДНОМ У ПРАВУ...

Двадесет и четврти новемар 1954 године није био ни мало лак дан за чланове совјетске путујуће поларне станице „СП-3“ која се у то време налазила око сто миља далеко од Северног пола. У 12 часова и 15 минута — како је записао у логорски дневник дежурни пилот А. Бабенко — зачу се тресак јак као удар грома. Ледена санта на којој се станица налазила пукла је по средини, поделивши логор на два дела. Пукотина се брзо ширила, и за неколико минута између два дела логора

налазило се око педесет метара слободног мора. Запрепашћени истраживачи нису одмах приметили да се по ваздуху раширио загад сумпорводоника. Задах се осећао још неколико часова, све док пукотину није покрио нов лед. Океанограф Љегенков чак се разболео од тога што се сувше надисао овог гаса: станични лекар утврдио је код њега симптоме тровања сумпорводоником.

Све је то било загонетно. Због чега се санта распала кад у то време ветар није био нарочито јак? Откуд сумпорводо

ник у иначе савршено чистом ваздуху арктичке пустиње?

Тога дана пловећа станица „СП-3“, ношена струјама, прошла је изнад подводне Ломоносове Платине. Извесно време пре тога совјетски океанографи открили су на том месту, на дубини од пола километра, подводну планину. Значи, то није била обична планина, већ активни подводни вулкан типа солфатара. Такви вулкани, приликом ерупције, избацују смешу водене паре и сумпорводоника.

Пре тога, о активном вулкану у центру Арктика чуло се свега једанпут. Одважни капетан Хатерас открио је, за време свог путовања на Северни пол, једно острво с вулканом који избацује лаву. Тако је у свом роману „Путовања и до-

живљаји капетана Хатераса“ Жил Верн прорекао још једно научно откриће. Сва разлика између његовог чудног и за оно време потпуно невероватног пророчанства и стварности јесте у томе што стварни вулкан, чија је активност први пут примећена 24 новембра 1954 године, није био на неком острву, већ дубоко испод воде.

Истраживања која су последњих година совјетски научници извршили у области Арктика показала су да на дну Северног Леденог Мора вероватно има и других вулкана. Њих тек треба открити.

нови спорт

Два ученика парског лицеја Карно, тринаестогодишњи дечаки Мишел Лавал и Клод Мартине, играју један нов спорт: кошарку на ролшуама (клизаљкама на топки).

Лавал и Мартине, чим су, како сами веле, „испробали“ овај свој изум, пронашли су лако и присталице тог новог и, у истину, веома занимљивог спорта. Међу својим друговима вршњацама вачас су регрутовали две екипе од по пет играча.

Кошарка на клизаљкама захтева од играча праве акробације, иако се игра као и обична кошарка, али је забрањено остати у месту кад се прихвати доица.

По правилима, која су „прописали“ проналазачи ове игре, а касније употпунили уз сарадњу чланова својих екипа, један меч може да траје 20 минута, с кратким прекидом ради промене страна после десет минута игре.

Пошто су добро увежбали своје екипе, мали проналазачи су почели јавно да иступају, прво у корист неких хуманих акција, и доживели су изванредан успех. Француска

ЗАИСТА СРЕЋА...

Кад су се врата на једном вагону експресног шинобуса, који је журио брзином од сто километара на час, изненадно отворила, удар ваздуха је био тако силан да је престравио све путнике. У истом тренутку путници су са ужасом спазили како се један човек бори да отргне од ветра тело једне девојчице коју је овај урагански налет просто ишчупао са седишта и избацио је из вагона. Несрећни човек, за кога се одмах затим сазнало да је отац те девојчице, остао је немоћан пред стихијом — испустио је руку девојчице пре него што је ико могао да му прискочи у помоћ.

Неко се тада сетно да повуче ручицу за аларм. Пола километра даље, уз страховиту шкрипу точкова, шинобус је стао. Тада су сви пожурили из вагона, уверени да ће наћи раскомадано тело девојчице. Али, какво је изненађење било, и каква бескрајна срећа за оца, када су трчећи према месту удеса спазили како им у сусрет жури мала Никол, неповређена, само без наочара на носу, које су сутрадан нађене на 113 километру од станице Монбелијар, куда су били пошли отац и ћерка.

Овај фантастичан догађај остао је бар засад необјашњен, јер мала Никол није могла да опише шта се све десило с њом од тренутка када је понета ветром из вагона, па до часа када је почела да трчи стазом поред железничких шина.

ЈОШ САМО 400 ТОМОВА...

Једанаест хиљада деведесет и пет руком писаних томова имала је кинеска енциклопедија Јанг Ло Та Тиен. Завршена 1408 године, она је обухватала целокупну кинеску књижев-

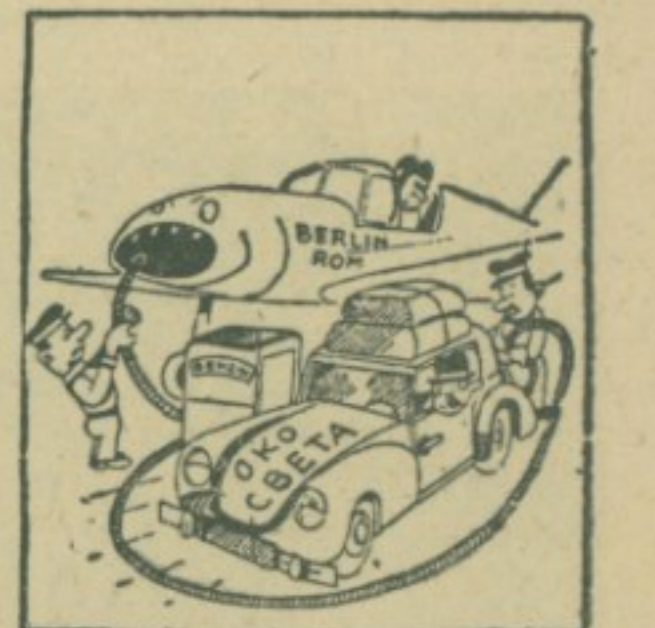
ност од најстаријих времена па све до почетка 15 века. Само њен садржај обухватао је 60 томова. Енциклопедија је састављена пет година, а на њој је радио читав штаб, који се састојао од три царска опуномоћеника, пет уредника, двадесет помоћника уредника и 2141 сарадника. Од те огромне енциклопедије сачувано је 400 томова, који се данас налазе у Пекингу.

стављана пет година, а на њој је радио читав штаб, који се састојао од три царска опуномоћеника, пет уредника, двадесет помоћника уредника и 2141 сарадника. Од те огромне енциклопедије сачувано је 400 томова, који се данас налазе у Пекингу.

ПРОЖДРЉИВО ВОЗИЛО

С погонским материјалом који један млазни авион утроши за лет од Берлина до Рима, обичан путнички аутомобил

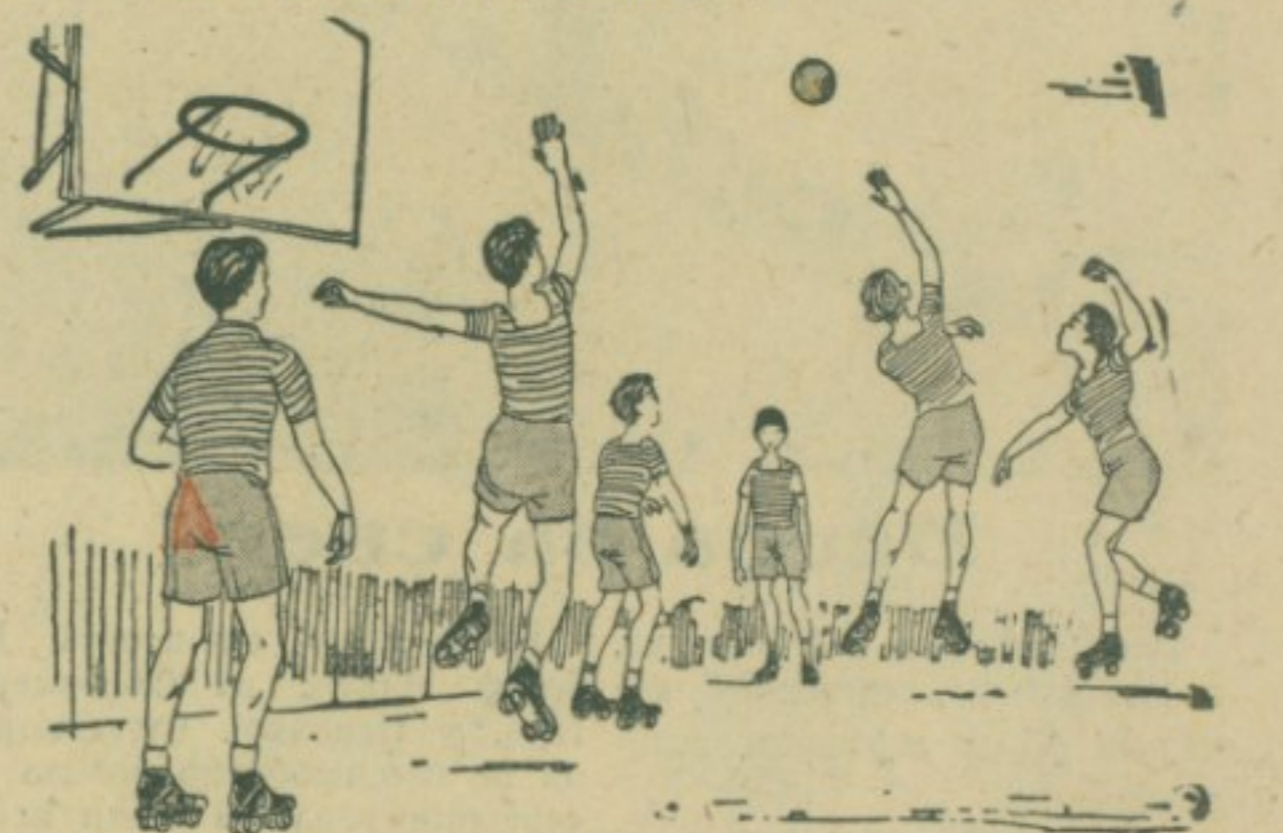

могао би да превали пут око света.

телевизија већ је снимила један њихов меч са два полу-времена од по десет минута и филмску траку послала у Енглеску и Америку, где ће их телевизијске станице приказати милионима својих спортиста и спортских гледалаца.

Млади чланови овог најновијег спорта одбили су „кум-

ство“ које је понудио познати фудбалски „Расинг-клуб“, јер намеравају да када „њихов изум буде почео да осваја спортисте и спортски свет“, оснују чак и федерацију ове врсте комбинованог спорта: клизања на топкињима и кошарке.

ЗА ВЕЋИ УСПЕХ У ЛОВУ

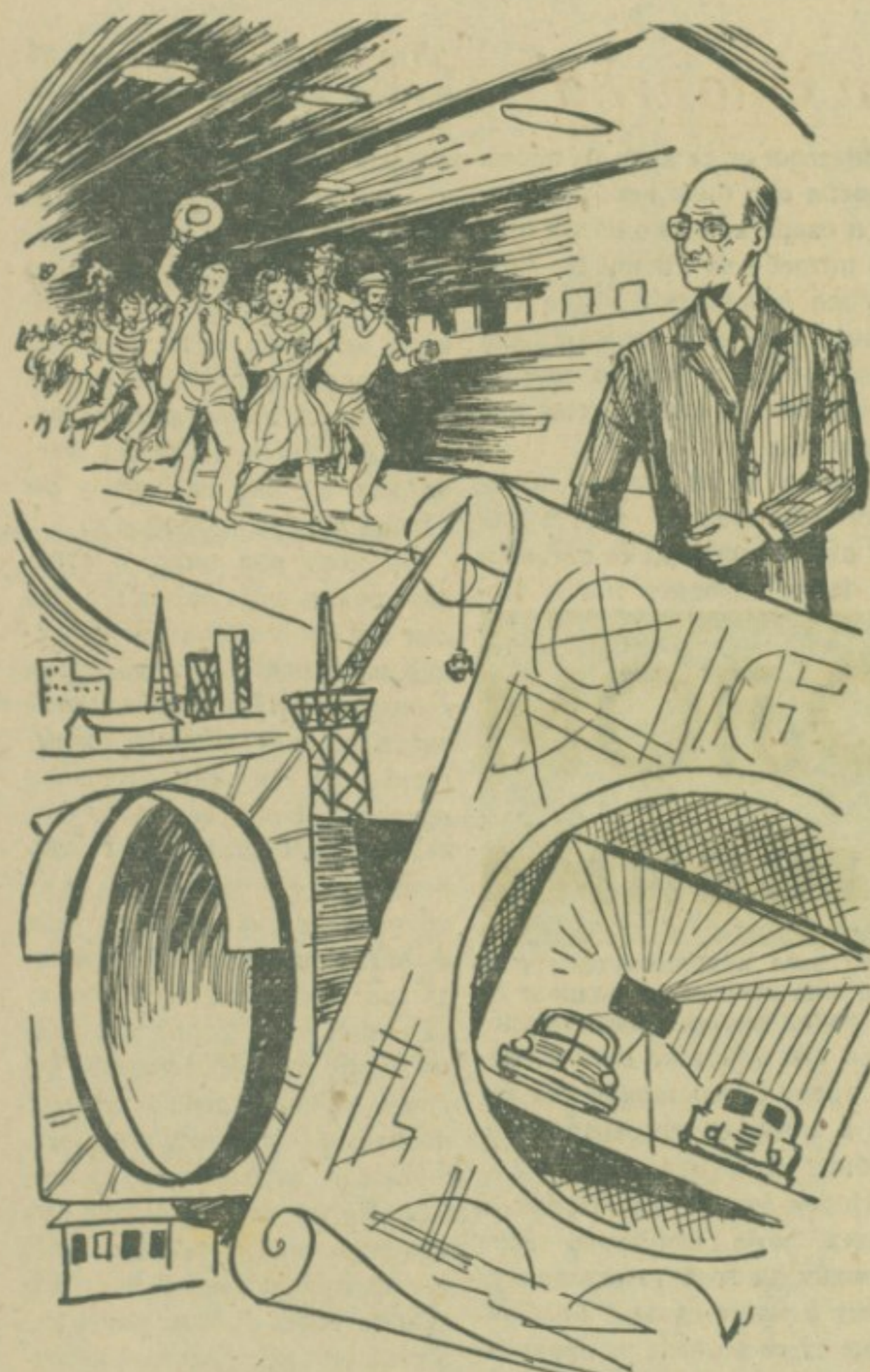
У једној тешко приступачној пећини у познатом Великом Кањону Колорада пронађене су мале дрвене фигуре животиња. Научници сматрају да су ове фигуре старе најмање 3.000 година и да су их Индијанци у преисториско доба употребљавали приликом верских церемонија како би имали што већи успех у лову.

ШКОЛА ЗА НОМАДЕ

У Сахари је основана необична школа за номаде. Млади француски учитељи путују на камилама у току целе школске године, обилазе разна пустињска племена и одржавају течаје.

ЈЕДАН ГУБИ, ДРУГИ ДОБИЈА

Шест милиона тона воде сваког секунда губи Северни Атлантик, а тачно толико добија из Јужног Атлантика, испод екватора. Овај и друге интересантне податке саопштио је др Волтон Смит, сарадник Међународног океанографског друштва у Вашингтону. До губљења воде долази услед отицања у Лабрадорско Море, у Средоземно Море и понирањем између Гренланда и Исланда.

Ол Сингстад

творац
подводних
друмова

може да удише ваздух у коме има више од четири десетине угљенмоноксида највише један сат. Из тога је произишло да аутомобилисти не смеју да остану у тунелу дуже од 45 минута. Затим је закључио да би у таквом тунелу требало убацивати свеж ваздух брзином од 95 км на сат, што с друге стране, претставља велику опасност: у случају пожара на једним колима, ватра би зачас захватила бензинско испаравања у целом тунелу и сви би страдали.

После дугог размишљања, Норвежанин је дошао до закључка да треба начинити тунел на три спрата. Аутомобилски пут налазио би се у средини. Кроз доњи спрат пролазио би великом брзином ваздух намењен средњем пролазу, а кроз његову таваницу одлазила би топлиота са бензинским испарењима у горњи највиши спрат.

Сингстад је измислио заштиту чак и за случај ако би у тунел нагнуо ураган: кроз нарочите отворе између „подрума“ и „тавана“ струји врло јака ваздушна река која „кочи“ олују. Затим је створио такав систем струјања ваздуха одоздо нагоре да у случају пожара каквог моторног возила, кад се кола зауставе, сва топлиота оде у вис, како би се избегла опасност по суседне аутомобиле.

Али, решавајући питање проветравања, пред њега су искрсали други проблеми — три уредна подземна ходника претстављала су огромну шупљину.

Тле је бушено помоћу велике шупље цеви од метала коју је покретала хидраулична машина. Ископана земља ношена је напоље, а у слободан простор иза бушнице, постављани су метални прстенови. Посао је лично на рад црва који прождире земљу да би се кретао напред. Био је то опасан подвиг, јер река Хадзон врши огроман притисак. Трешало је све предвидети до танчина. Потисак компримираног ваздуха у цеви морао је да буде довољно снажан да се вода из корита не сручи у тунел, али не толико јак да дно корита пољети кроз реку у ваздух.

Ни Холанд, ни његов наследник Милтон Фримен нису дочекали завршетак посла. Извођење је наставио сам Сингстад и радови су о року приведени крају.

Свечано пуштање у саобраћај било је заказано за 20 новембар 1927, у 16 часова. Међутим, власти нису дозволиле да поворка аутомобила крене пре поноћи, док се саобраћај не стиса јер су пред крај радова почеле да се јављају зле слутње не само код обичних грађана Њујорка, већ и код неких претставника власти. Незадовољан због оваквих гласина и озлојеђен, Сингстад је сам кренуо пешке кроз тунел. Наједном, он чу некакву необичну буку: као да се циновска бујница ваља градом и пробија кроз тунел. Убрзо затим све се претвори у туптаву и он, узнемирен, склопи се са колотова на тротоар. Али, ускоро му све постаде јасно. Радиознали свет, пошто није смео да пође колима кренуо је пешке, као и он, да би прешао равно пет километара — тамо и натраг. То је заиста била права бујница, али раздраганих грађана који су корачали у густим редовима кроз нови тунел, сустижући храброг Норвежанина.

Холандов тунел, чије је пробијање почело 1919 године,

служи и данас, а његов творац Ол Сингстад ствара нова дела. Пристаниште у Балтимору одавно претставља уско грло саобраћаја у САД. Да би се нашао излаз решено је да се испод пристаништа начини прав пут север — југ, у дужини од 28 км, од кога би 2.332 метра пролазило испод воде. Посао је поверен Сингстаду, који је одлучио да се начине два подземна пута. Израчунало је да ће морати да се уклони 5.200.000 тона земље, чије ће место заузети 38.000 тона члика, 2.100 км електричних каблова, 585.000 тона бетона, и још чега другог.

Подводни тунел за аутомобилски саобраћај у Балтимору још није завршен. У току градње инжењер Сингстад примењује нове принципе рада, јер се у сваком наредном послу користи новим тековинама науке и личног искуства.

И поред својих 66 година, Норвежанин је здрав, лак и ретко издржљив. Приликом авијачких пријема он украшава своје груди ордењем многих земаља, али каже да су му највећа одликовања тунели који ће га надживети. Њима су до данас претиле многе опасности. Урагани су налетали, камини експлодирани, лађе су над њима бомбардоване и потапане, но увек су одолевали. На почетку Другог светског рата, у Сингстадовом подводном тунелу у Анверсу белгиска војска која се повлачила запаљива је експлозив. Године 1944, да би уништили тунел, исто су учинили и Немци, но њему се није ништа догодило.

Запитан шта мисли о својим делима која тако постојано одолевају времену и „пробама“, Сингстад је одговорио: — У свему томе математика има главну реч. А затим, незаборавите, инжењер не сме себи да дозволи ниједну једину погрешку.

У речи и слици

ЗНАК ВЛАСТИ

Приликом земљаних радова, још 1879 године, пронађена је у Русији, у селу Парском, у бившој губернији Космоградској, лепо изгачана секирица од камена. Чувана је у једној породици, која ју је предавала од оца сину, док сада није дошла у руке археолога Б. А. Городцева. Дотле нико није знао од колике је она вредности. Мајстор који је направио ову секирицу од црног камена удео је да на њеној површини буду жуте жилице као да је од разнобојног мермера. По мишљењу Городцева, овако израђене секирице служи-

концертног клавира, а облика је малог пијанина израђеног од ораховине. На њему се мо-

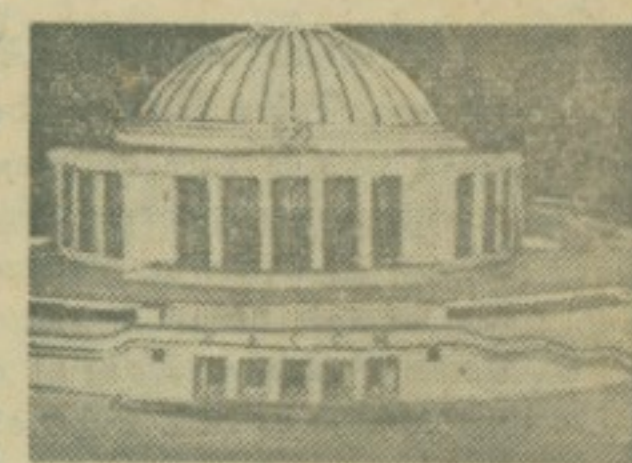

гу, помоћу направе као копча, произвести звуци виолине, хавajsке гитаре, кларинета и других инструмената.

Један једини музичар на оваком инструменту, који може да произведе више од 300 разних звукова, изводи дела написана за различите инструменте. Досад су израђена само два оваква апарата. Један се налази у московском Радио-заводу, а други је већ послат на Бриселску изложбу, где ће посетиоци моћи да га виде и чују.

НОВА ЗГРАДА ЦИРКУСА У БАКУУ

По пројекту совјетских архитеката Е. Исмајлова и Ф. Леонтијева ускоро ће почети подизање нове зграде за цир-

кус у центру Бакуа. Зграда, чија се макета види на нашој слици, моћи ће да прими 2.000 гледалаца.

ле су као украс, а ношене на палици биле су ознака племенског старешине. И ова је била некад, око 4.000 година уназад, знак моћи и власти неког вође племена, очигледан доказ његовог ауторитета и права да влада.

МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТ „НОНА“

У заводу за музичке инструменте у Москви израђен је нов електрични инструмент који је назван „нона“ или „Б 9“. Његова главна особина је многозвучност. Има дијатонску клавијатуру великог

Норвежанин Ол Сингстад, који је у детињству био сеоски слуга, данас је чувен инжењер. Нема говора ниједног великог подводног тунела за моторна возила који он није пројектовао, за који није дао нарте или бар своје стручно мишљење. Пре извесног времена, од њега је званично затражен савет за пројектовање тунела испод Ламанша.

Рачуна се да у свету има око двадесет подводних друмова којима пролазе моторна возила. Први је начинио тунел Холанд, испод реке Хадзон, који спаја Њујорк са Њу Џерсијем. Кад је 1919 године Клифорд Холанд почео да га гради, чак и великом проналазачу Едисону такав пролаз за аутомобиле изгледао је немогућан. Јер гомилање бензинских испарења у затвореном простору претставља сталну о-

пасност. Норвежанин Сингстад, коме је тада било око 30 година, живео је у Европи готово непознат. Али Холанд коме је млади инжењер пре тога био израдио план за један њујоршки метро, позвао га је и рекао му:

— Проучите бушење тунела за аутомобиле!

Сингстад је оклевао. Како да се обезбеди проветравање испод корита реке широке два и по километра? Кад би њиме пролазила железница, проблем не би био нерешив. Воз делује као клип: један део ваздуха потискује, други повлачи за собом.

Сингстад није одмах нашао решење, али је проблем подводног друма испод Хадзона био сувише привлачан да би га пре времена напустио.

После упорних, дугих и сложенних експеримената на Јелском универзитету, Сингстад је дошао до првих резултата. Пре свега сазнао је да човек

У речи и слици

УВЕЛИЧАВАЊЕ МИКРОФИЛМА

У Паризу је недавно приказан апарат за увеличавање микрофилма. У свом саставу он има једну касету у коју се стављају филмови. Оптички систем састоји се из једног кондензатора и једног објектива са преносом за увеличавање од 1 на 37. Овим апаратом могу се увеличавати филмови од 8, 16 и 35 мм. Филмско

од неколико атмосфера. Било је јасно да се том притиску није могао одупрети ни асфалтни покривач.

КАРОСЕРИЈА ОД ПЛАСТИЧНЕ МАСЕ

У Холандији се делови каросерије, па чак и цела каросерија скутера, замењују јевтинијом и лакшом пластичном масом. Покривач за мотор, читав предња страна, и резервоар за бензин праве се од овог материјала појачаног стакленим влакнима. Тежина овакве каросерије је неважна —

платно на које се филмови преносе велико је 28 x 21 см. Извор светлости је једна сијалица од 6-8 волти која функционише помоћу обичне стубе.

И ГЛЈИВЕ МОГУ ДА БУДУ АТЛЕТЕ

У двористи једне совјетске фабрике расле су гљиве испод асфалта. Да би избиле на површину, оне су пробиле асфалтну плочу. Сви су се питали откуд гљиви толика снага. На то је дао одговор биолог Сухоров: приликом растења гљиве развијају велику снагу. Кад је потребно, као овом приликом, оне имају снагу и

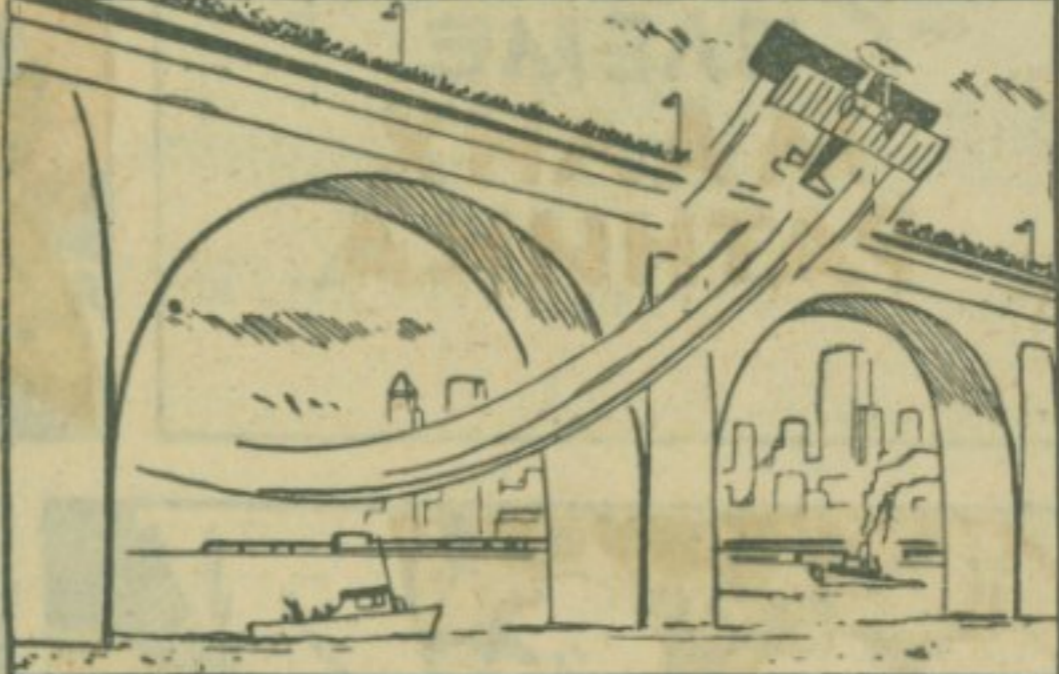

свега један килограм. Овај пластични материјал може се обогатити врло лако ма којом бојом.

WALT DISNEY ОД ИКАРА ДО РАКЕТЕ

ТАКО ЈЕ НЕКОЛИКО НАРЕДНИХ ГОДИНА ЛЕТЕКА МАШИНА НАСТАВИЛА ДА УЗБУЂУЈЕ ПУБЛИКУ. А МИ, У ОВОЈ С ГЛЕДАЛИ САМО ЗАБАВНУ НОВИНУ БЕЗ ПРАКТИЧНЕ ВРЕДНОСТИ.

ТАДА, У НЕЈАКОМ УЗРАДУ ОД ОБИЧНОГ ДЕТОА ГОДИНА, АВИОН ЈЕ ОТИШАО У...

У ПОЧЕТКУ СЕ СМАТРАЛО ДА ЈЕ АВИОН ОД МАЛВ ВОЗНЕ ВРЕДНОСТИ... СЕМ ЗА ИЗБИЈАЊА ИЗМЕЂУ ПРОТИВНИЧКИХ ПИЛОТА ВЛАДАО ЈЕ „СПОРТСКИ ДУХ“.

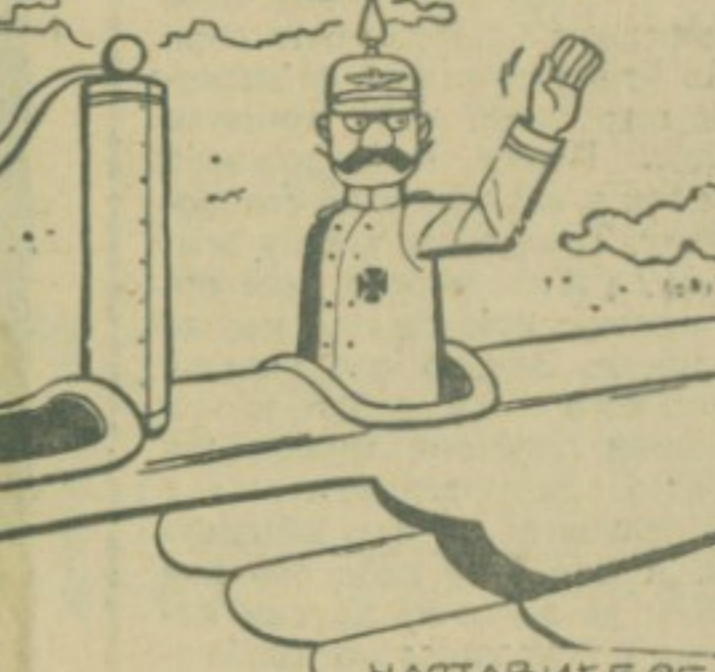
ПОНЕКАД СУ ФОТОГРАФИСАЛИ ЈЕДАН ДРУГОГ, ШТО ЈЕ ДОВЕЛО ДО...

НЕОЧЕКИВАНОГ ОБРТА!

ИИИ! ОВО ЈЕ УВРЕДА!

ТАКО ЈЕ СУТРАДАН ПОЧЕО...

НАСТАВИТЕ СЕ

У другој половини XIII века смели венецијански трговац Марко Поло путовао је преко целе Азије чак до Кине која је тада сматрана земљом бајки. После двадесетогодишњег отсуства вратио се и своју земљу и задивљеним Млечанима причао је о чудима која је видео. Писмо које овде објављујемо представља транскрипцију бележака Марка Пола из Кине које је један његов сапутник послао из далеке Азије у Венецију.

Једно писмо из тринаестог столећа

У земљи великог кана

чак открили тајни циљ своје експедиције — путовали су у једну неприступачну област где се налазе крупни и дивни

СА МАРКОМ ПОЛОМ И ЊЕГОВИМ ДРУГОВИМА

миле и људи који имају шугу или су навезли. Изгледа да лек има одлично дејство.

Када бих вам писао о свим чудима природе не бих никада завршио. Да се не бих сувише губио у појединостима испричаћу вам једну пустволвину коју сам доживео и од које се још нисам сасвим смирио.

Налазити смо се у области кршевитих планина на западу царства које образују прави ѕид. Данима се овде не може срести жив човек. А једног дана ипак смо срели неке путнике који су ишли у истом правцу као и ми и, хтели или не, придружили смо им се. Прво су према нама испољили неповерење, а доцније су нам

пријатељи су се дали на посао. Довели смо били неколико коза и оваца које смо клали према потреби за храну. На моје велико изненађење видео сам једног дана како чланови каравана откидају читаве комаде живог меса и бацају их на дно провалије.

Хтедох да их упитам за разлог ове њихове обести али ме они позваше да се сакријем на једно скривито место. По-

сле свега неколико тренутака огромне црне сенке наднеле су се изнад наших глава. Препознао сам диновске орлове. Неко време су крстарили над нама а затим се суновратили у дубину провалије.

Нисам још ништа схватао а видеох моје сапутнике како почињу да трче уз страховиту грају и машу рукама. Грабљивице су се враћале из провалија и носиле у својим канџама велике комаде меса. Пошто су морале прелетети изнад самих букача неке су се преплашиле и испустиле плен из својих канџи... У истом тренутку моји пријатељи су се као махнути бачили на комаде прљавог меса!

Тек тада сам схватио смисао њиховог лукавства. Већина комада меса је остала као што је и била али су се на неке прилетели крупни дијаманти помешани са земљом и прљавштином. Било је и крупних као орах. Ову операцију су поновили неколико пута. А затим смо у великој журби напустили то место... Узрок настале панике био ми је јасан тек увече кад су нас на излазу из кланца напали разбојници.

Не могу вам описати страшан покољ који је настао, јер сам сву своју пажњу усредсреддио на једини циљ: да спасем голи живот. Пошто вам пишем значи да сам извукао живу главу али по цену озбиљних повреда. Надам се да ћу дојети у Венецију, ако ми то судбина допусти, један од оних крупних драгих каменова које су ми моји сапутници великодушно поклонили као награду за помоћ у најтежим тренуцима борбе са разбојницима. Тај камен који је дебели од мог палца има огромну вредност.

Желим да вам још споменем занимљиве ствари које сам чуо од разних путника на које сам наишао: неки који су дошли са обала јужних мора кажу да су тамо видели необичне људе са говеђим ногама и псећим њушкама. Баве се трговином крзнима а говор им је сличан лавезу паса.

Наравно, овакве приче не изгледају ми мени истините па пошто такве људе нисам видео сопственим очима саопштавам вам ово са много резерве.

III аљем вам ово писмо из града Акбалука где влада Велики кан Кублај. Имао сам срећу да га поверим једном поузданом гласнику, вођи каравана који преко Јарканда и Багдада стиже у Трапезунт. Обећао ми је да ће га ту пре, дати својим пријатељима, трговцима крзном, који ће се у Цариграду укврати за Бенону одакле више неће бити тешко доставити вам овај драгоцен свитак.

На тај начин, моја порука из далеких земаља путоваће најбрже што је могуће и не сумњам да ће најдаље кроз четири године бити у вашим рукама, наравно под условом да се гласницима не догоди какво зло. Тако ћете од мене имати вести најсвежије које се могу добити из овако удаљене земље. Надам се да ћемо када их будете читали још бити у животу.

Оно што ћу вам испричати тако је невероватно да ћете можда посумњати у веродостојност мојих речи. Све што сам видео у овим земљама разликује се невероватно од онога што срећемо у нашим крајевима!

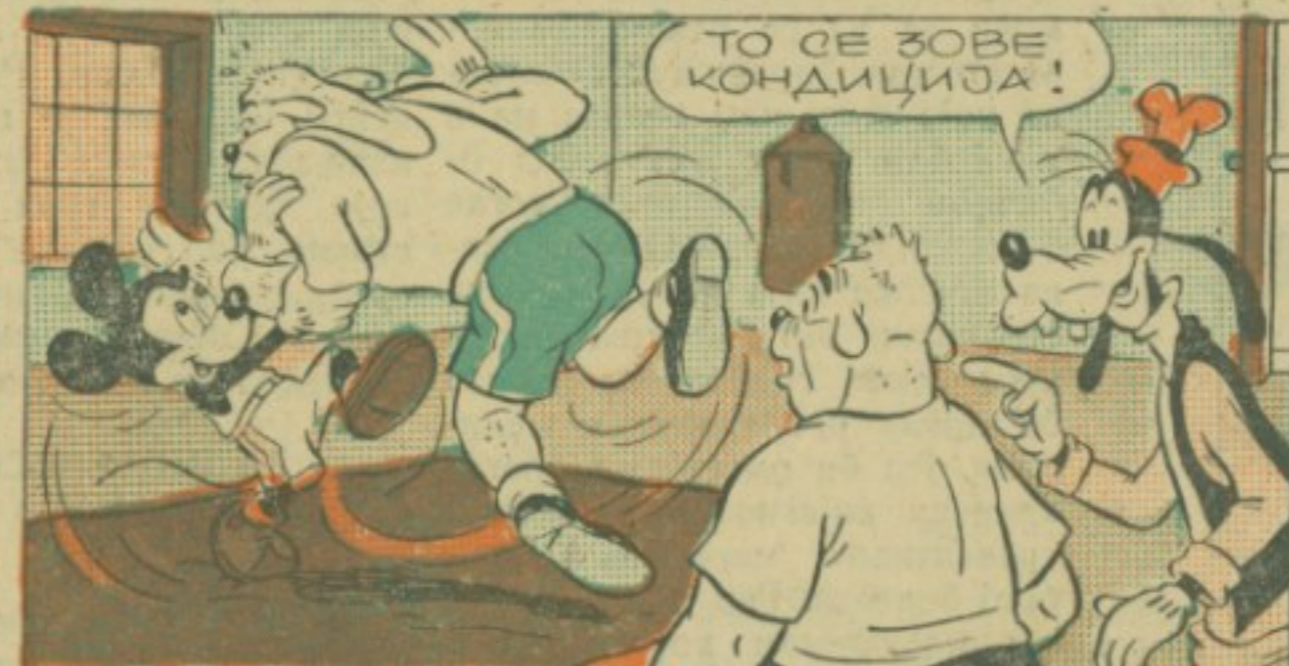
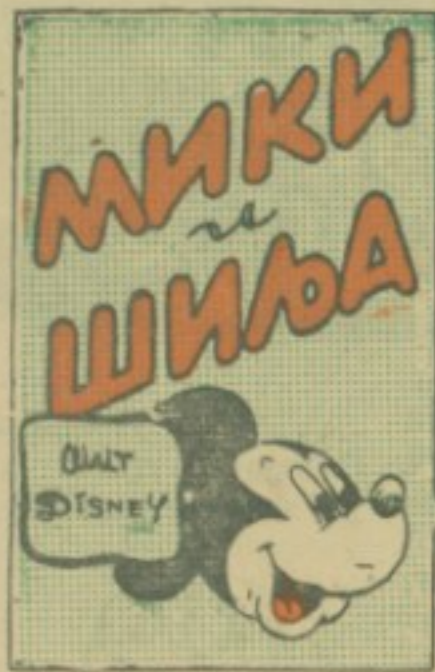
Можете ли замислити да су неки друмови са обе стране оивичени нивозима дрвета која нису случајно израстала, већ су их намерно посадити становници да би у њиховој хладовини удобније путовали! Не могу вам описати са каквим почастима Велики кан дочекује странце у свом царству. Наравно он и од својих гостију очекује сличну учтивост и љубавност. Довољна је најмања грубост и непоштовање њега или његових претставника па да вам одлети глава. Али да наставим са описивањем занимљивих ствари.

Познато је у целом свету да за зготовљивање јела или грејање мора горети дрво. То се чини и у Кановом дворцу. Али, у царским одајама често гори суво љубре помешано са апсинтом што шири врло пријатан мирис. Право чудо доживео сам тек у варошима на северозападу. Тамо људи копају земљу и из њене утробе ваде црно камење које се сива као да је масно. Зачудо ово камење гори исто тако добро као и најбољи храстови трупци али даје још већу топлоту.

Мислићете да вас обмањујем. А шта ћете рећи ако вам кажем да људи на другим местима у исту сврху употребљавају течност! То није вода већ нека густа, тамна, смрдљива течност која се црпи из дубо-

ТОМАХАВК
И
ИЗГУБЉЕНО
ПЛЕМЕ
МАЛИХ
РАТНИКА

НЕЗАХВАЛАН СИН

— Син нашег мевара, који је недавно завршио медицину, показао се страшно незавалан према свом оцу, — прича Пата Белки.
— Шта је урадио?
— Замисли само, двојици својих пацијената забранио је да једу месо!

СНАШАО СЕ

— Да ли би могао да ми кажеш једну реч у којој има више самогласника о?
— пита учитељ Влају.
— Поново!
— Још више!
— Монотони!
— Вице! Више!
— Го-о-о-о-о-о-о!

ДОБАР СЛУЖБЕНИК

Пера Ждера задоцнио на посао и, као за пакост, на самом улазу у канцеларију сrete свога шефа.
— Шта, зар се сад долази?
— Па... овај... будилник ми није звонио на време, — стаде да муца Пера.
— Будилник? — зачуди се шеф. — Зар ви и код куће спавате?

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Какава је то Морска жупанија?
Кад је избио устанак буздована?
Ко је био Андрија Везал и по чему је заслужан?

ОДГОВОРИ

МОРСКА ЖУПАНИЈА једна је од 11 жупанија на које је, око половине X века, како пише Константин Порфирогенит, била разделена тадашња Хрватска. Простирала се поред мора, од Доње Петине до Доње Крке. Жупанијска столица био је град Клис.

УСТАНАК БУЗДОВАНА избио је 1382 године у Паризу због пореских оптерећења. Побунили су се ситни мајстори и калфе. То име устаници су добили по томе што су из државних арсенала отели буздоване и њима се наоружали, па почели да убијају скупљаче пореза, да растерују краљевске чиновнике, а из тамница су ослободили затворенике. Одјек овог устанка осетио се и у многим местима провинције, где су се дијели и сељаци, што је названо покретом сиромаша. Феудалци су успели да uguше устанак, и чему су им много помогли градски богаташи, који су се бојали не само побуне калфа и ситних мајстора, него и сељачког устанка.

АНДРИЈА ВЕЗАЛ (1514-1564) био је холандски лекар који се нарочито истакao као анатом. Он се систематски бавио секцирањем људских лешева. Упркос прогона, неуморно је и упорно радио у Италији и Француској на проучавању људског тела. Због тога рада био је осуђен да иде на хаџилик у Палестину. За време путовања претрпео је бродолом, био избачен на пусти обалу и ту умро од глади. У свом главном делу: „О грађи људског тела“, које је издато у Базелу 1543 године, он је побио многе раније предрасуде о структури човечјег тела и створио модерни анатомију.

ХАЈДУК СТАНКО
ПО РОМАНУ
Ј. ВЕСЕЛИНОВИЋА

